

MONITORING EU europoslance Hynka Fajmona

BŘEZEN / DUBEN 2006

PETRA KUCHYŇKOVÁ, ONDŘEJ KRUTÍLEK

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY

BRNO 2006

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY (CDK)

- nezávislá, nezisková vzdělávací a kulturní organizace založená ve formě občanského sdružení v srpnu 1993 v Brně
- navazuje na některé starší iniciativy, jež souvisejí s rozvojem nezávislých aktivit a vydáváním samizdatových časopisů před listopadem 1989

Činnost CDK

- publikační a vydavatelská činnost (od založení CDK téměř 200 vydaných knih)
- vydávání periodik *Revue Politika* (nástupce někdejší *Revue Proglas*) a *Teologie & Společnost* (nástupce *Teologického sborníku*)
- odborný servis různým složkám veřejné správy
- pořádání přednášek, seminářů a konferencí

Struktura CDK

CDK se člení na dva relativně svébytné, přesto však vzájemně intenzivně komunikující instituty: **Institut pro politiku a kulturu (IPK)** a **Institut křesťanských studií (IKS)**. Vedle obou institutů provozuje také vlastní nakladatelství a typografické studio. Vrcholným řídicím orgánem je Rada CDK, jejíž rozhodnutí realizuje výkonný ředitel.

Personální složení Rady CDK

Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D.	předseda
Ing. Zdeněk Granát	finanční ředitel CDK a jednatel
doc. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D.	ředitel IKS a jednatel
František Míks	ředitel IPK a jednatel

Výkonný ředitel

PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

Kontakt

Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)

Venhudova 17, 614 00 Brno

cdk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 801, www.cdk.cz

INSTITUT PRO POLITIKU A KULTURU (IPK)

Činnost IPK

- vydávání *Revue Politika*
- vydávání knih z oblasti společenských věd
- pořádání konferencí, seminářů a přednášek
- analýza evropské legislativy a politiky
- podpora demokracie v zemích s nedemokratickou minulostí

Revue Politika

- exkluzivní pravcový měsíčník pro politiku, společnost a kulturu vycházející nepřetržitě již sedmáctým rokem
- jeho nedílnou součástí je literárně kulturní revue *Proglas*
- podává neotřelý, fundovaný a realistický pohled na dění u nás i v zahraničí
- nabízí komentáře, analýzy a eseje nejlepších českých autorů (politologů, historiků, sociologů, ekonomů, právníků a publicistů) a nejzajímavější překlady z prestižních zahraničních časopisů
- pravidelně informuje o knižních novinkách týkajících se politiky a všeho, co s ní souvisí
- UKÁZKOVÉ ČÍSLO ZDARMA!

Konference, semináře a přednášky

IPK pořádá – samostatně či v součinnosti s některou z akademických nebo neziskových institucí a nadací – odborné konference, semináře či přednášky. Našimi nejčastějšími partnery jsou Filozofická fakulta, Fakulta sociálních studií a Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity v Brně a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Analytická činnost

- IPK má vytvořenu síť kontaktů na kvalitní a erudované právníky, politology, ekonomy a další odborníky, která umožňuje zajistit vypracování odborných analýz a návrhů zákonů téměř na jakékoli téma
- IPK zprostředkovává vazbu mezi politickou reprezentací a akademickým prostředím
- od roku 2002 IPK příležitostně vypracovává odborné analýzy a návrhy zákonů pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR

Analýza legislativy EU

V roce 2004 v rámci IPK vzniklo z iniciativy poslance Evropského parlamentu Hynka Fajmona (EPP-ED/ODS) oddělení pro analýzu evropské legislativy a politiky, jehož posláním je:

- zajišťování pravidelného měsíčního monitoringu evropské legislativy
- provádění analýz vybraných legislativních problémů
- pravidelné zprostředkovávání výsledků práce prostřednictvím médií

Spolupráce s EPP-ED

Od roku 2003 IPK spolupracuje s poslaneckou frakcí EPP-ED v Evropském parlamentu. V rámci této spolupráce:

- organizuje konference na nejružnější společensko-politická témata (např. perspektivy EU, cesta České republiky do EU)
- vydává odborné publikace (např. sborník *Cesta České republiky do Evropské unie*)
- zajišťuje vydávání informačních brožur seznamujících širokou veřejnost s problematikou EU (např. *Co byste měli vědět o Evropském parlamentu, Evropská unie a vaše město/obec*)
- vydává přílohy časopisu *Revue Politika* (např. *EPP-ED a evropská politika, EPP-ED a evropská ústava, EPP-ED a liberalizace světového obchodu*)

Součástí *Revue Politika* jsou i Evropské stránky, kde jsou prezentovány komentáře, analýzy a překlady zahraničních článků týkající se problémů projektu evropské integrace.

Podpora procesů demokratizace

IPK rozšířil v roce 2004 svoji činnost také o problematiku podpory procesů demokratizace v zemích, které mají aktuální zkušenost s nedemokratickým režimem. Projevem této orientace je v současné době projekt „Democratic Institution Building Process – Lessons from the Czech Republic“, jenž je zaměřen na předávání zkušeností z českého přechodu k demokracii iráckým občanům – nově zvoleným poslancům, představitelům vznikajících politických stran a občanských sdružení.

V rámci projektu IPK organizuje:

- pozorovatelské mise českých voleb spojené s odbornými přednáškami
- specializované semináře pro vybrané irácké představitele
- vydání obsáhlé reprezentativní učebnice v arabštině pojednávající o českém přechodu k demokracii ve všech oblastech politického a společenského života

Personální složení IPK

František Mikš	ředitel
PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Kateřina Hloušková	odborná pracovníce
PhDr. Pavel Pšeja, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Petra Kuchyňková	analytička
Mgr. Ondřej Krutílek	analytik

Kontakt

Institut pro politiku a kulturu (IPK)
Centra pro studium demokracie a kultury (CDK)
Venhudova 17, 614 00 Brno
www.cdk.cz/ipk, ipk@cdk.cz,
tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 805

PROFILY AUTORŮ

Mgr. Petra Kuchyňková

V CDK působí jako analytička od září 2004. Vystudovala obor mezinárodní vztahy a evropská studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, kde v současnosti postgraduálně studuje obor politologie se zaměřením na mezinárodní vztahy. V rámci své odborné činnosti se věnuje především problematice evropské legislativy, aktuálnímu dění v Evropské unii a východní dimenzi vnější politiky Evropské unie. K oblastem jejího odborného zájmu náleží též otázky současné ruské zahraniční politiky se zaměřením na rozvoj vztahu Rusko – Evropská unie.

Mgr. Ondřej Krutílek

V CDK působí jako analytik a redaktor od září 2004. Od ledna 2005 výkonný redaktor *Revue Politika*. Vystudoval mezinárodní vztahy a evropská studia a bakalářský program politologie na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, kde v současnosti postgraduálně studuje politologii se zaměřením na evropská studia. Odborně se mj. věnuje problematice Evropského parlamentu a politice informační společnosti Evropské unie. Autor celé řady odborných i žurnalistických textů.

Navštivte
internetové stránky
www.hynekfajmon.cz

HYNEKFAJMON

POSLANEC EVROPSKÉHO PARLAMENTU ZA ODS

EU.ODS.CZ

OBSAH

Executive summary	6	II. Aktuální problémy	24
I. Projednávaná legislativa (vybrané oblasti)	14	2.1 Budoucnost EU	24
1.1 Evropská rada	14	Euroústava – živá de facto, mrtvá de iure?	24
Výsledky jarního summitu Evropské rady – nová energetická politika	14	Italské parlamentní volby	25
Výsledky jarního summitu Evropské rady – nový start Lisabonské strategie	15	Rozšiřování EU	25
1.2 Evropský parlament	16	2.2 Financování EU	26
Nařízení o nutričních nárocích na potraviny	16	Finanční perspektiva 2007–2013 a příprava meziinstitucionální dohody	26
1.3 Komise	17	2.3 Pakt stability a růstu a jednotná měna euro	28
Evropský (komunitární) patent	17	2.4 Zemědělství	29
Zjednodušení legislativy v oblasti stavebnictví	17	CAP a WTO	29
Volný pohyb pracovních sil	18	III. Přehled klíčových hlasování EP a hlasování skupiny ODS v EP	32
Směrnice o službách	18	IV. Slovníček	33
Černá listina nebezpečných aerolinek	20	V. Schéma spolurozhodovací procedury	34
Vysoké ceny mezinárodního roamingu	20		
Řízení za neimplementaci sekundárněprávních norem	21		
Plán harmonizace v oblasti daní z příjmu právnických osob	21		
1.4 Rada	22		
Evropské řídičské průkazy	22		

EXECUTIVE SUMMARY

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 Evropská rada

Výsledky jarního summitu Evropské rady – nová energetická politika

- Ve dnech 23. – 24. března se jako tradičně uskutečnila jedna ze čtyř schůzek na nejvyšší úrovni v rámci EU, které se každoročně odehrávají, jarní summit Evropské rady.
- *Obsah jednání summitu*
- Za hlavní témata jarního summitu Evropské rady byla určena diskuse o budoucnosti revizované Lisabonské agendy a zejména o plánovaném vytvoření nové společné evropské energetické politiky. Výsledky summitu nakonec přinesly i jednání o dalším postupu zreduované směrnice o službách hlasovacím procesem a rozhovory týkající se možného otevření pracovních trhů občanům osmi nových členských zemí po uplynutí první části přechodného období.
- *Nová energetická politika*
- Za významný výsledek summitu je přesto v EU považována hlavně prezentace dlouhodobé vize nové energetické politiky v podobě tzv. zelené knihy (není přitom bez zajímavosti, že jedna zelená kniha týkající se energetické politiky a jejích environmentálních aspektů již byla prezentována v roce 2000).
- Je otázkou, zda je tento závěr oprávněný, prezentace dokumentu totiž sama o sobě žádné převratné praktické změny nepřináší, má po ní následovat až půlroční debata, po které bude vypracován „akční plán“.
- *Cíle nové energetické politiky*
- Plán počítá (rétoricky) s vybudováním společného trhu s energiemi. V první řadě by mělo dojít k výraznému zvýšení podílu obnovitelných zdrojů na výrobě energií. Do roku 2015 se má jejich podíl na výrobě energie v EU zvýšit na 15 %, z toho 8 % mají tvořit biopaliva. Vzhledem k tomu, že již nyní činí EU potíže naplňovat cíl alespoň 2 % podílu biopaliv na produkci pohonných hmot, je otázkou, jak na tom bude EU s naplňováním podobných závazků za 10 let. Dalším zá-

vazkem jsou 20 % úspory energií proti současné spotřebě do roku 2020, každý rok přitom má být vypracována a publikována revize dodržování této dlouhodobé strategie energetické politiky.

- Plán obsahuje i poměrně významné praktické konsekvence pro vnější politiku EU.
- *EU a jaderná energie*
- Zajímavým posunem v oblasti plánů na novou energetickou politiku, který zaznívá i ze zelené knihy a byl již předem v debatách o energetické politice avizován, je příklon EU a odborníků pracujících na přípravě tohoto plánu opět k potenciálně většímu využívání jaderné energie v budoucnu. Může jít o kontroverzní téma vzhledem k tomu, že se v EU nacházejí státy představující velké oponenty využívání jádra (především Rakousko, tedy nynější předsednická země).

Výsledky jarního summitu Evropské rady – nový start Lisabonské strategie

- Druhým nejdůležitějším tématem summitu Evropské rady bylo oživení Lisabonské strategie.
- *Obsah závěrečných ustanovení summitu*
- Evropská rada se především vyslovila pro podporu malých a středních podniků, která by měla být zohledněna i v rozpočtové politice EU a v nové finanční perspektivě pro roky 2007–2013, o níž však summit pohříchu vůbec nejednal.
- Především zástupci Komise v čele s předsedou Barrosem apelovali na členské státy, aby navýšily financování sektoru vědy a výzkumu, a to nejen pomocí zdrojů státního rozpočtu, ale především podporou diverzifikace zdrojů, s posílením privátních financí v podpoře vědy a výzkumu.
- Stejně tak Komise apelovala na členské státy, aby v oblasti sociální a zaměstnanecké politiky usilovaly o co největší inkluzi znevýhodněných skupin obyvatelstva: ženy, starší generace, imigranti (příliš se nehovořilo o občanech nových členských států znevýhodněných na pracovním trhu přechodnými obdobími, těm byly věnovány separátní diskuse) a pod vlivem nedávných studentských bouří a stávek ve Francii i mladá generace hledající první zaměstnání.

- Dalším kontroverzním bodem byla debata o vytvoření Evropského technologického institutu, což měla být původně jakási „vlajková loď“ renovované Lisabonské agendy v oblasti podpory vzdělání (v podobě jakéhosi mozkového trustu, sítě či centrály propojující evropská centra vzdělávání vědy a výzkumu). Nyní se od této myšlenky pokouší EU poněkud distancovat, či lépe řečeno, nemluví o ní již tolik hlasitě.

1.2 Evropský parlament

Nařízení o nutričních nárocích na potraviny

- Na pořad jednání se po delší době opět dostal návrh nařízení o nutričních nárocích na potraviny. Jeho cílem je sjednotit požadavky především na ty potraviny, které mají být označeny jako „zdravé“.
- *Sporné body*
- Problematické body nařízení jsou v zásadě (a ve zkratce) dva. Prvním jsou tzv. nutriční profily, konkrétní požadavky na potraviny, které musí být splněny, aby mohly být dané potraviny označeny za zdravé. Druhým problémem je způsob, jak přesně a jak podrobně dosáhnout oněch požadavků stanovených nutričními profily – zda pouhou notifikací, či důkladnou certifikací konkrétních výrobků.
- *Výsledek jednání výboru*
- Výbor v březnu navrhl zachování nutričních profilů (v rozporu s loňským výsledkem hlasování pléna). V otázce jejich aplikace pak požaduje registrační proceduru, která bude rychlejší než certifikace, ale zároveň poskytne spotřebitelům výraznější jistoty než pouhá notifikace.
- *Další vývoj*
- Plénum EP se bude otázkou návrhu zabývat v květnu. Půjde o druhé čtení. V případě zveřejnění konečného verdiktu bude návrh ještě projednán v Radě. Je však vysoce pravděpodobné, že legislativní proces dospěje až do fáze dohodovacího řízení.

1.3 Komise

Evropský (komunitární) patent

- Komise oživila debatu o tzv. komunitárním patentu, který by měl nejen nahradit dosavadní patenty vydávané Evropským patentovým úřadem, ale zároveň sjednotit patentovou praxi v jednotlivých členských státech.

- *Sporné body*
- Obecně se hovoří o dvou problémech. Jak odpůrci, tak i zastánci komunitárního patentu je využívají ve své argumentaci. První otázkou jsou náklady na patentování, které jsou v Evropě třikrát až pětkrát vyšší než např. v USA nebo Japonsku. Důvodem je nutnost patenty překládat do příslušných jazyků, což činí až 39% všech nákladů. Dalším problémem je nedostatečná právní jistota těch, kteří patent získají, protože neexistuje centrální autorita, jež by řešila případné spory držitelů patentů.
- Obě na první pohled nahrává „evropskému“ řešení, nicméně komunitární patent je především citlivou politickou otázkou. Navíc není zřejmé, zda by výsledná unijní norma nakonec nevedla k dalšímu znesnadnění patentového řízení, zvláště pro malé a střední podniky. Existuje obava, že cena patentu se legislativní změnou nijak výrazně nesníží.
- *Další vývoj*
- Komise zmíněnou konzultaci uzavřela na konci března. V červnu se plánuje veřejné slyšení v této věci. Zároveň se má rozhodnout, zda se problematika komunitárního patentu znovu odloží, nebo bude (jak zamýšlí Komise) skutečně vypracován nový legislativní návrh. Obecně se nicméně doporučuje celou záležitost pečlivě sledovat, protože může být klíčová nejen pro české malé a střední podniky.

Zjednodušení legislativy v oblasti stavebnictví

- Komise v březnu zahájila veřejnou konzultaci týkající se zjednodušení legislativy v oblasti stavebnictví. Konzultace potrvá do konce května. Všem, kteří jsou do sektoru stavebnictví zainteresováni, se účast na konzultaci doporučuje.
- *Pozadí*
- Platná směrnice 89/106 podle Komise i těch, kterých se dotýká, neodpovídá požadavkům na relativní jednoduchost a srozumitelnost a brání v aplikaci pravidel jednotného trhu. Konkrétně obsahuje průměry velmi specifickým technických požadavků a uměle zvyšuje cenu stavebnických služeb v rámci EU. Kromě toho umožňuje členským státům požadovat vlastní bezpečnostní a jiné certifikáty, čímž dále znesnadňuje volný pohyb po celé EU.
- *Další vývoj*
- Po uzavření konzultace na konci května se očekává vypracování revidovaného legislativního návrhu včetně studie ekonomických a jiných dopadů na současný stav. Přestože cesta k nové legislativě bude ještě dlouhá, právě ovlivnění

rozhodovacího procesu hned na začátku je klíčem k tomu, aby výsledná norma odpovídala zájmům těch, kteří se podle ní budou muset řídit. Forma veřejné konzultace je jedním z relativně snadných (byť méně efektivních) způsobů, jak toho dosáhnout.

Volný pohyb pracovních sil

- S blížícím se druhým výročím rozšíření EU se na úrovni Komise uskutečnilo několik setkání, na nichž mělo dojít k vyjasnění stran ukončení (nebo prodloužení) přechodných období na volný pohyb pracovních sil ze států tzv. EU-8 (nové členské státy bez Malty a Kypru). Mezi nerozhodnuté státy se zařadilo Nizozemí a Itálie.
- *Nizozemí*
- První ze států argumentoval především obavami, že uvolnění restrikcí způsobí příliv levné pracovní síly – a to navzdory všem empirickým důkazům a dosavadním zkušenostem těch, kteří žádná omezení neuplatňují.
- *Itálie*
- Co se týče Itálie, tam ovlivnila situaci především kampaň před parlamentními volbami, jež znesnadnila seriózní projednávání dané otázky. Některé zdroje ale hovoří o zachování přechodného období, byť v „oslabené“ formě.
- *Evropský hospodářský prostor*
- Island a Norsko daly jednoznačně najevo, že omezení na volný pohyb pracovních sil zruší, naopak Švýcarsko oznámilo, že si ještě podrží systém kvót omezujících přístup na jeho trh práce.
- *Ostatní země*
- Francie potvrdila postupné odstraňování překážek podle profesí, k nimž v březnu přibýlo (překvapivě) zemědělství, stavebnictví a hoteliérství s tím, že na základě bilaterálních dohod by mělo docházet i k uvolňování v oblasti nových technologií a výzkumu. Dánsko, Lucembursko a Řecko své postoje (na rozdíl od ostatních starých zemí) dosud nezveřejnily a ani nesignalizovaly, kterým směrem by se měly ubírat.
- *Výzva Evropského parlamentu*
- K problematice se 21. března vyjádřil výbor EP pro zaměstnanost a přijal poměrem 37:3 (při 4 absencích) zprávu, která vyzvala „vážající“ staré členské státy, aby přijaly veškerá opatření na zrušení restriktivních přechodných období.
- Problematiky se ujalo i plénum EP a 5. dubna na základě podnětů z výboru vyzvalo „všechny dotčené členské státy, aby zrušily veškerá opatření bránící volnému pohybu osob“.
- Z pohledu nově přistoupičtější země je podstatné, že poslanci i Komise vydali ujištění, že občané

EU mají nedotknutelná práva, která nelze „vyrovnat“ dlouhodobějším pobytem v EU se statutem občana třetí země.

Směrnice o službách

- Komise 4. dubna zveřejnila pozměněný text návrhu směrnice o službách. Prakticky ve všech ohledech inkorporovala kompromis dosažený na únorovém zasedání pléna EP. Některé zdroje hovoří o 90–95 % pozměňovacích návrhů EP.
- *Podoba revidovaného návrhu*
- Komisař pro vnitřní trh McCreevy vystoupil 21. března na zasedání příslušného výboru EP a připomínky pléna označil za „pozitivní kompromis“, a to včetně změn, které znamenají faktické znesnadnění pohybu služeb přes hranice, protože stanovují vícero možností, jimiž mohou členské státy zablokovat provozování služeb ze strany poskytovatele z cizí (i když unijní) země (články 14–16 návrhu). McCreevy se rovněž postavil za vyloučení většího počtu oblastí, které by měla směrnice pokrývat.
- Mimoto by v textu neměly zůstat žádné odkazy na separátní (specifické) a/nebo pracovněprávní předpisy (např. vysílání pracovníků či náhrada zdravotní péče).
- *Postoj Evropské rady*
- Jarní summit Evropské rady ve dnech 23.–24. března McCreevyho (a tedy EP) na nejvyšší úrovni podpořil. Otázka přeshraničního pohybu služeb by se podle hlav států a vlád měla (jak navrhuje EP) nadále řídit méně liberalizující klauzulí o volném poskytování služeb (která stanovuje výše zmiňované výjimky) namísto principu originality, který v původním návrhu Komise stanovoval minimum překážek a naopak umožňoval dočasné poskytování služeb na základě práva domovské země.
- *Postoj Komise*
- Postoj Komise byl zveřejněn 4. dubna. Kromě toho, co bylo uvedeno výše, Komise rozhodla o systému dohledu nad poskytovateli služeb; mělo by docházet ke vzájemné výměně informací země, z níž poskytovatel pochází, a státu, v němž své služby reálně poskytuje. Dále bylo upřesněno, že směrnice by měla být implementována během dvou let od svého přijetí (EP navrhoval lhůtu o rok delší).
- *Reakce aktérů*
- Organizace Eurochambers, sdružující obchodní komory jednotlivých členských států, Komisi vyzvala, aby „pro komunikaci růstu a zaměstnanosti dělala mnohem více než v minulosti“, byť dosavadní vývoj jednání o liberalizaci služeb při-

vítala. Eurochambers se staví za jasné stanovení toho, kdy bude při přeshraničním poskytování služeb platit právo domovské a kdy právo hostitelské země.

- Co se týče dalších sociálních partnerů, rámcově předložili podobná stanoviska jako Eurochambers: převládá optimismus navzdory četným připomínkám, že text EP se vzdálil původnímu záměru Komise, některá ustanovení je stále třeba vyprecizovat a dopad potenciální normy nejspíše nebude tak rozsáhlý, jak se původně očekávalo.
- *Problém mobility pacientů a jejich náhrad*
- Navzdory tomu, že Komise navenek standardně vystupuje jednotně, v případě směrnice o službách se objevil jeden problém. Komisař pro zdraví a ochranu spotřebitele Kyprianou hodlá kvůli zásahům EP v průběhu roku předložit návrhy, jež by formou sekundárněprávních norem upravily otázku mobility pacientů a náhrad za ošetření v zahraničí (za předpokladu, že se dané položky nevrátí do projednávání v rámci směrnice o službách).
- *Další vývoj*
- Očekává se, že Rada se bude návrhem zabývat na svém neformálním setkání ve dnech 21.–22. dubna. Už nyní je na ministry vyvíjen poměrně silný politický tlak, aby dosažený stav jednání – podpořený EP, Komisí i summitem – nenarušili. Zástupci především nových členských zemí však už dali najevo, že budou usilovat o co nejrozsáhlejší návrat k původnímu, silně liberalizačnímu návrhu Komise.

Černá listina nebezpečných aerolinek

- Komise 22. března zveřejnila na základě nařízení 2111/2005 první „černou listinu“ nebezpečných aerolinek. Po loňských četných leteckých neštěstích jde o první hmatatelný výsledek zvýšené legislativní aktivity unijních institucí.
- *Obsah*
- Komise uzavřela letecký prostor EU pro 92 aerolinek, pro tři jen omezeně, a to na základě kritérií stanovených ve zmiňovaném nařízení (kontroly na evropských letištích, problematické naplňování bezpečnostních standardů apod.). Celkově se zákaz týká asi 300 letadel, převážně ze zemí Afriky a střední Asie.
- *Další vývoj*
- Rada 27. března podpořila revizi nařízení 2320/2002 o letecké bezpečnosti a postavila se za návrhy EP přijaté v jeho prvním čtení. Daný text s otázkou blacklistu úzce souvisí, neboť doplňuje bezpečnost letecké dopravy o další legislativní prvek.

Vysoké ceny mezinárodního roamingu

- Komise v dubnu obnovila konzultace se zainteresovanými aktéry stran cen mezinárodního mobilního roamingu. Zároveň ústy komisařky Viviane Redingové oznámila, že v červnu předloží legislativní návrh, který by měl problém vysokých cen řešit.
- *Pozadí*
- Komise každoročně před prázdninami, kdy Evropané nejvíce cestují, mediálně vystupuje proti vysokým cenám tzv. roamingových hovorů ze zahraničí. Tentokrát však hodlá přistoupit k legislativnímu opatření s odůvodněním, že na vysoké ceny doplácí ti, kteří chtějí využívat čtyř svobod EU, resp. volného pohybu v rámci Unie.
- *Předmět úpravy*
- Konkrétní legislativní návrh by měl být zveřejněn v červnu. Jeho cílem by měla být regulace velkoobchodních roamingových cen, tedy těch, které si mezi sebou účtují sami operátoři. Po dosažení jejich snížení by mělo podle Komise dojít také (a především) k adekvátnímu snížení koncových cen pro běžné uživatele.
- *Reakce aktérů*
- Mobilní operátoři se proti záměrům Komise okamžitě ohradili. Britský Vodafone, vlastníci i jednu ze tří českých mobilních sítí, argumentoval tím, že ceny roamingových hovorů za posledních deset měsíců poklesly o 40% a dále – v důsledku konkurence – klesají.
- Spor se tedy vede o to, zda trh v oblasti roamingu funguje, nebo nefunguje. I když jsou současné ceny relativně vysoké, trend jejich snižování je patrný, tudíž se zdá, že platí první z variant.
- *Další vývoj*
- 12. května se předpokládá ukončení neformálních konzultací Komise s dotčenými operátory (případně dalšími zainteresovanými). V červnu se pak očekává předložení prvního návrhu nařízení na regulaci cen mezinárodního roamingu.

Řízení za neimplementaci sekundárněprávních norem

- Komise 4. dubna vyzvala 24 členských států (všechny kromě Nizozemí), aby řádně implementovaly unijní legislativu týkající se liberalizace trhu s elektřinou a plynem, propagace „zelené energie“ a biopaliv a řízení ropných rezerv. Dostála tak dřívějšího slibu, že namísto nových předpisů bude vynucovat ty, které jsou platné, ale státy je z různých důvodů nedodržují. Nyní běží dvouměsíční lhůta, během níž mají dotčené členské země podat Komisi vysvětlení, resp. podniknout kroky

k nápravě. Totéž se týká i otázky tabákové reklamy, resp. jejího zákazu podle směrnice 2003/33.

- České republiky se týká řízení stran podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů podle směrnice 2001/77.
- V oblasti „přeshraniční“ tabákové reklamy (tedy reklamy v tištěných médiích či na internetu; televizní reklamu řeší tzv. směrnice o televizi bez hranic) ČR nepřijala včas potřebné národní normy, resp. dané předpisy nezajistily včasnou implementaci směrnice jako celku.
- V obou případech byly Česku poslány výzvy k nápravě.

Plán harmonizace v oblasti daní z příjmu právnických osob

- Komise 4. dubna představila své přípravy na plán rámcové harmonizace týkající se jedné z kategorií daní přímých – zdanění firem a podnikatelské činnosti. V institucích EU se o podobném kroku hovořilo už delší dobu, nový impuls navíc dodalo rozšíření v roce 2004 a další plánované rozšiřování členské základny EU.
- *Obsah plánu komisaře Kováče a sporné body*
- V dubnu komisař pro daňovou politiku Kovács odkryl plán jednotných pravidel výpočtu základu korporativní daně, který chce přeměnit v konkrétní legislativu do roku 2008. Nemá jít o harmonizaci sazby korporativní daně, ale o vytvoření harmonizovaných pravidel pro kalkulaci agregovaného zisku.
- *Hodnocení pozadí daňové politiky EU*
- Daňová politika a harmonizace jejích parametrů představuje velmi citlivé téma. V EU je prozatím skutečností harmonizace daní nepřímých v podobě jednotné sazby DPH, která však umožňuje dle směrnice o DPH, vybavené řadou příloh, desítky výjimek v oblasti výrobků i služeb, které umožňují členským státům a vládám manévrovací prostor.
- Otázka přímých daní, zejména otázka zdaňování zisků pouze určité části produktivního obyvatelstva je coby nosné politické téma méně přímočará, její dopady jsou však z makroekonomického hlediska nezanedbatelné. Je si toho vědoma i samotná Komise.
- Komisař Kovács i předseda Komise Barroso poměrně nepokrytě hovoří o tom, že případná harmonizace pravidel zdaňování podnikatelské činnosti má ještě další významný motiv mimo snahu bránit „daňovému dumpingu“: daň z příjmu právnických osob by se mohla stát základem budoucího dalšího příjmového zdroje pro evropský rozpočet: evropské daně.

1.4 Rada

Evropské řídičské průkazy

- Rada 27. března schválila politickou dohodu k otázce jednotných evropských řídičských průkazů. Text vyšel z kompromisu Rady a EP, jehož bylo dosaženo v červnu 2005 za lucemburského předsednictví.
- *Obsah návrhu a sporné body*
- Klíčovým sporným bodem mezi EP a Radou byl způsob, jakým nahradit současných 110 vzorů řídičských průkazů jedním modelem, a časový horizont celé akce.
- Rada nakonec podpořila 26leté moratorium, po jehož uplynutí by měl platit pouze evropský doklad. (EP původně navrhoval okamžitou výměnu všech průkazů.) Ministři rovněž odsouhlasili, že nové průkazy budou platit jen deset let (poté si jejich držitelé budou muset žádat o vystavení průkazu nového), přičemž jednotlivé členské státy budou moci platnost dokladů prodloužit až o polovinu, na 15 let, a budou moci vyžadovat lékařské prohlídky ověřující způsobilost řídit motorové vozidlo (věková hranice 65 let pro vydání/obnovu průkazu nakonec schválena nebyla).
- *Další vývoj*
- Směrnice by měla být implementována během šesti let, do roku 2012, a měla by nahradit dosavadní směrnici 91/439.

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

2.1 Budoucnost EU

Euroústava – živá de facto, mrtvá de iure?

- Vzhledem k tomu, že smlouva o ústavě pro Evropu byla zamítnuta ve francouzském a holandském referendu a nevstoupila dosud v platnost, neměla by být ani v praxi realizována její dílčí ustanovení. Přesto se tak někdy děje a integrační proces je tak posouván i bez schválení euroústavy směrem, který předvídal.
- *Euroústava v oblasti společné zahraniční politiky*
- V oblasti společné zahraniční politiky, tedy dosavadního druhého pilíře, např. euroústava počítala s tím, že by jednotné zastoupení EU jako celku u mezinárodních organizací mělo do budoucna nahradit členství jednotlivých států.
- *Co znamená vize členství EU v Radě Evropy*
- Euroústava dosud de iure neplatí, proto může překvapovat, že lucemburský premiér Juncker

zmiňuje, že by se EU jako celek mohla stát do roku 2010 plnohodnotným členem Rady Evropy, která je nejvýznamnější čistě politickou evropskou organizací řešící mimo jiné otázky dodržování lidských a práv a jejímiž členy jsou téměř všechny evropské státy.

- *Další etapa debat o životaschopnosti ústavy – dialog sociálních partnerů*
- Do debaty o životaschopnosti euroústavy se v dubnu navíc vložili zástupci organizovaných zájmů v EU, včetně evropských odborů (ETUC). Stalo se tak v rámci debaty, kterou na téma osudu evropské ústavy inicioval (jako již tradičně) Evropský parlament jako součást dlouhodobého diskusního fóra o budoucnosti euroústavy, do něž by se podle představ „Plánu D“ komisařky Wallströmové měli zapojit i sociální partneři.

Italské parlamentní volby

- Je známou skutečností, že budoucí dění v oblasti politiky i legislativy EU neovlivňují jen aktuální události v rámci jejích institucí, ale také významné politické změny na národní úrovni, v čele s volbami probíhajícími v klíčových členských státech. Duben přinesl na základě těsných (a za sporné dlouhou dobu považovaných) výsledků voleb do dolní komory italského parlamentu pravděpodobnou změnu vlády v jedné ze zakládajících zemí ES.
- V Itálii není konečná podoba vládní koalice v době dokončování monitoringu ještě známa, jistotou však je, že nový volební systém s převahou většinových prvků, který v 90. letech nahradil spíše poměrný systém tříštící a znepráhledňující italskou stranicko-politickou scénu, způsobil, že i přes těsný výsledek získal výraznou většinu křesel v dolní sněmovně levo-středový blok Olivovník pod vedením bývalého předsedy Komise Romana Prodiho. Měl by tak zřejmě vystřídat v čele vlády pravicového Silvia Berlusconiho.
- *Hodnocení výsledků italských voleb*
- Výsledek voleb někteří komentátoři eurooptimisticky zdůrazňují jako jednoznačné vítězství „proevropské varianty“.
- Italové ovšem spíše než pro jakousi „evropskou variantu“ hlasovali těsně pro protější pól k Berlusconiho pravici, s jejíž politikou panovala nespokojenost především z ekonomických příčin, a tímto protipólem je na italské politické scéně, jejíž roztržitost bývá překonávána tvorbou bloků a širších předvolebních koaličních uskupení, již od 90. let levicový blok Olivovník.

Rozšiřování EU

- 1. ledna 2007 se mají stát novými členy EU Bulharsko a Rumunsko, v EU je však v poslední době stále častěji zmiňovaná varianta, podle níž by mohlo dojít k odkladu vstupu o rok, tedy na 1. ledna 2008.
- Variantou odložení vstupu varoval Bulharsko v dubnu i komisař pro rozšiřování Olli Rehn, když hovořil především o potřebě provést v Bulharsku efektivní reformy justičního systému a zefektivnit boj s korupcí a organizovaným zločinem.
- *Pozadí a úskalí přístupových jednání*
- Bulharsko a Rumunsko se nacházely v rámci přístupových jednání pod poměrně silným tlakem ohledně maximální akceptace *acquis communautaire* a harmonizace právního řádu s evropskou legislativou.
- Vytvoření právních norem a právní praxe jsou však dvě odlišné otázky. Podepisují se na tom i výrazné limity, které má administrativa obou zemí na regionální či lokální, spíše než na centrální úrovni.
- Na tuto záležitost upozornil v dubnu např. i komisař pro životní prostředí Stavros Dimas, který navštívil Bulharsko a zdůraznil „výrazné úsilí“ v oblasti životního prostředí, neodpustil si však kritiku nižších úrovní správy při rozdělování prostředků z předvstupních fondů (Phare, ISPA, Sapard), z nichž proudí v bulharském případě až 20% do oblasti životního prostředí.
- O dalším osudu „jihovýchodního“ rozšiřování, o tom zda k němu skutečně dojde u obou zemí k 1. lednu 2007, či bude zvolen odklad, do značné míry přispějí i výsledky příštích monitorovacích zpráv Komise, které mají být zveřejněny ještě do poloviny roku 2006.

2.2 Financování EU

Finanční perspektiva 2007–2013 a příprava meziinstitucionální dohody

- Rakouské předsednictví prezentovalo 11. dubna výboru stálých zástupců (Coreper), což je jakýsi rozhodovací předstupeň Rady ministrů, svoji provizorní verzi meziinstitucionální dohody, která by se měla stát právním základem finanční perspektivy pro období 2007–2013.
- *Legislativní pozadí*
- K průlomům v jednáních nedošlo v rámci zasedání březnové Evropské rady, která byla ostentativně věnována jiným tématům (Lisabonská agenda,

nová energetická politika EU, situace v Bělorusku, případně neformální diskuse o možnostech otevření pracovních trhů novým členskými státy v souvislosti s blížícím se ukončením první části přechodného období). Bylo jej dosaženo až 4. dubna, přičemž základem konsensu, na nějž přistoupili zástupci Komise, EP a předsednictví Rady se stal dokument, který předseda Komise Barroso předložil v únoru.

- *Obsah konsensuálního návrhu „triády“*
- Konsensuální návrh počítá s celkovou alokací 864,316 mld. euro ve výdajích během sedmi let. To je částka pouze o zhruba 2 mld. euro vyšší než celková suma, s níž počítal britský konsensus (třetí britský návrh hovořil o celkové alokaci 862 mld. euro ve výdajích, pro srovnání – původní návrh, který předložila Komise už před dvěma lety, počítal s celkovou částkou přibližující se pro sedmileté období ve výdajích až 1 bilionu eur).
- *Co bude dál?*
- Aby byla meziinstitucionální dohoda platná, musí se na její podobě konsensuálně shodnout Rada a odhlasovat ji většinovou volbou plénum EP.
- *Finanční perspektiva z hlediska Evropského parlamentu*
- Výsledkem třístranných jednání ze 4. dubna bylo nakonec mimo jiné svěřeni pravomoci připravovat budoucí reformu evropských financí s důrazem na příjmovou stránku, včetně možného návrhu nového rozpočtového zdroje, Alainu Lamassourovi, francouzskému poslanci za EPP-ED. Francouzský poslanec již nyní hovoří o tom, že možným novým zdrojem příjmů rozpočtu EU by se mohl stát podíl z daně z příjmu právnických osob, což by ovšem znamenalo určitý bezprecedentní průlom do příjmové stránky rozpočtu EU, diskutabilní i z hlediska ekonomické výkonnosti EU.
- *Rozpočet EU a stav jeho čerpání – zprávy z úrovně EU*
- S otázkou příjmové stránky rozpočtu EU souvisí zpráva, kterou vydala v dubnu Komise a podle níž byly výdajové prostředky z rozpočtu pro rok 2005 využity téměř beze zbytku.
- Přebytek, který se každoročně převádí do rozpočtu pro rok následující, činil za rok 2005 jen 1 % výdajové stránky rozpočtu EU, v absolutních číslech to bylo „jen“ 871 mil. € oproti téměř 3 mld. € za rok 2004 a dokonce 15 mld. € v roce 2001, tedy před rozšířením.

2.3 Pakt stability a růstu a jednotná měna euro

- Úmysl některých nových členských států vstoupit do eurozóny již v roce 2007, demonstrováný na počátku roku 2006 Slovinskem a některými pobaltskými zeměmi (Estonsko, Litva) už vyvolal rozladěné reakce některých stávajících členů eurozóny. Německý poslanec za EPP-ED Werner Langen pod vlivem této skutečnosti navrhl výboru EP pro ekonomické a monetární otázky rezoluci, která vůči rozšiřování eurozóny vyjadřuje velice rezervovaný postoj a volá po přísnější aplikaci konvergenčních kritérií.
- *Hodnocení*
- Vznik a rozšiřování eurozóny bývají považovány za spíše politický než čistě ekonomický akt, což bývá kritizováno v souvislosti s potřebou udržovat stabilitu měny euro a stávajícími problémy některých členských států naplňovat stabilizační kritéria. Pokud by došlo ke zpřísnění sledování konvergenčních kritérií u zemí hodlajících do eurozóny vstoupit a splňujících již stávající kritéria, bylo by možné hodnotit to také jako politický akt, potvrzující dvojí standardy členství existující i v mnoha dalších ohledech (zemědělství, volný pohyb osob).
- *Stabilita eura versus rozšiřování eurozóny?*
- Obava z ohrožení stability měny euro akceptací ekonomicky méně vyspělých zemí do eurozóny by byla legitimní, pokud by nebylo skutečností to, že státy, které dlouhodobě porušují stabilizační kritéria a potýkají se s nízkým hospodářským růstem a některými strukturálními problémy, včetně např. vysoké nezaměstnanosti, jsou převážně velcí členové eurozóny (např. Německo).
- Zajímavé je, že apel směřující od parlamentního výboru jak ke Komisi, tak ke kandidátským státům eurozóny upozorňuje také na to, aby tyto státy vyvinuly zvláštní úsilí k ochraně spotřebitelů před skokovým navýšením cen v souvislosti s přechodem na společnou měnu.
- *Pakt růstu a stability a nové členské státy EU*
- ČR podle vyjádření vlády z druhé poloviny roku 2005 uvažuje o přijetí eura až v letech 2009/2010, odhady analytiků některých peněžních ústavů (Česká spořitelna) hovoří vzhledem k rozpočtové politice vlády a dlouhodobé politice vůči systému mechanismu směnných kurzů ERM II, jehož členem musí být daná měna před vstupem do eurozóny bez výrazných fluktuací minimálně 2 roky, o ještě pozdějším termínu (2011–2013). Se vstupem do eurozóny v blízké době (2007/2008) naopak počítají některé stá-

ty, které již do mechanismu ERM II vstoupily (Slovinsko, Estonsko, Litva, Slovensko).

- O zprávě poslance Langena bude výbor pro ekonomické a monetární otázky jednat 25. dubna, zpráva má být projednávána i na květnovém plenárním zasedání EP. Zajímavé je také to, že Langen se má stát zpravodajem pro monitoring připravenosti potenciálních nových členů eurozóny, Slovinska a Litvy, lze tedy čekat, že zejména Litva nebude mít naplnění svých aspirací jednoduché. Přijetí nových členů do eurozóny by měla projednat i červnová Evropská rada.

2.4 Zemědělství

CAP a WTO

- Ačkoli se tak děje prakticky stranou zájmu médií a bez demonstrací, které doprovázejí tradičně schůzky na nejvyšší úrovni v rámci WTO, odehrávají se právě v posledních týdnech měsíce dubna na půdě WTO jednání o klíčových otázkách v oblasti liberalizace trhu se zemědělskými výrobky a v oblasti bezcelního přístupu průmyslových výrobků na světový trh. Jde o jednání klíčová pro úspěch celého jednacího kola v Dauhá, i když toto jednací kolo již svým rozhodujícím závěrečným okamžikem zdánlivě prošlo.
- Palčivé body hongkongského summitu byly přesunuty na dojednání v průběhu dubna, už bez „summitového formátu“, který tradičně doprovázejí média a protesty. 18. dubna se tak má uskutečnit klíčová schůzka, na níž by mělo dojít k vypracování dohody, která by měla být podepsána na schůzce zástupců členských zemí na ministerské úrovni ve dnech 29. dubna – 2. května.
- *Problémové body jednání WTO*
- Zablokování jednání WTO mají na svědomí opět právě zemědělské otázky.
- Francie nese těžce zejména plánované zrušení vývozních subvencí. Tento nástroj komunitární preference CAP, která na jedné straně zvýhodňuje evropskou zemědělskou produkci na světovém trhu a na druhé straně ji chrání před vnější konkurencí na vnitřním trhu EU, dosud funguje v řadě komodit obchodovaných na evropském i světovém trhu. V dubnu byla zveřejněna analýza britských autorů, podle níž ke stabilizaci společného trhu v některých důležitých komoditách, jako je drůbeží a vepřové maso či společný trh s vejci, stále významně přispívají finanční podpory v podobě intervencí, výkupů na sklad a vývozních subvencí.
- Složitost současných jednání WTO komplikuje již nejen fakt, že státy G-20 se pokoušejí obstát v konkurenci vyspělých zemí na světovém trhu, skutečností je totiž i narůstající vnitřní konkurence mezi státy třetího světa.
- Progres jednacího kola v Dauhá do značné míry souvisí s pozicí USA v jednáních. Kolo v Dauhá by mělo být dovedeno k závěrečnému konsensu do konce letošního roku. Na počátku roku 2007 totiž končí mimořádný mandát, který pro jednání na půdě WTO získal od amerického Kongresu prezident Bush jr. V této době má Bush Kongresu parametry závěrečného konsensu prezentovat.
- Na odblokování jednání má přitom zájem i samotná WTO a její generální tajemník Pascal Lamy.
- *USA versus EU – tradiční model debat o liberalizaci zemědělského obchodu*
- USA se mezitím při jednáních o liberalizaci zemědělského obchodu s EU odvolává i na některé zveřejněné expertní zprávy, které dokazují, že přetrvávající regulace, která v mnoha odvětvích CAP získala novou podobu ve formě přísných kvalitativních norem a norem na ochranu spotřebitele, působí nyní ve vzájemném obchodním vztahu EU a USA jako ekvivalent obchodních bariér celního a kvótního typu.
- Konkrétně se hovoří o pravidlech obchodu s drůbežím masem, GMO a v oblasti trhu s vínem.

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 EVROPSKÁ RADA

Výsledky jarního summitu Evropské rady – nová energetická politika

Ve dnech 23. – 24. března se jako tradičně uskutečnila jedna ze čtyř schůzek na nejvyšší úrovni v rámci EU, které se každoročně odehrávají, jarní summit Evropské rady.

Obsah jednání summitu

Summit mohl mít řadu poměrně kontroverzních otázek k projednávání (směrnice o službách, nová finanční perspektiva, ukončení první části přechodného období pro volný pohyb pracovních sil vůči 8 novým členským státům, další rozšiřování EU). Za hlavní témata jarního summitu Evropské rady však byla určena diskuse o budoucnosti revidované Lisabonské agendy a zejména o plánovaném vytvoření nové společné evropské energetické politiky. Výsledky summitu nakonec přinesly i jednání o dalším postupu zredukované směrnice o službách hlasovacím procesem a rozhovory týkající se možného otevření pracovních trhů občanům osmi nových členských zemí po uplynutí první části přechodného období.

Nová energetická politika

Za významný výsledek summitu je přesto v EU považována hlavně prezentace dlouhodobé vize nové energetické politiky v podobě tzv. zelené knihy (není přitom bez zajímavosti, že jedna zelená kniha týkající se energetické politiky a jejích environmentálních aspektů již byla prezentována v roce 2000).

Je otázkou, zda je tento závěr oprávněný, prezentace dokumentu totiž sama o sobě žádné převratné praktické změny nepřináší, má po ní následovat až půlroční debata, po které bude vypracován „akční plán“. V rámci této publikační činnosti Komise mohou zaniknout důležité skutečnosti, jedná se i o otázku celoevropské liberalizace trhu s energiemi, přičemž komisař Piebalgs připouští, že dosud není rozhodnuto o poměrně klíčové otázce: zda bude možné větší propojení evropských energetických trhů dosáhnout skrze větší deregulaci, nebo naopak regulaci. Ponechává otevřené obě varianty. Pro ČR

je tato otázka důležitá, ocitla se totiž v hledáčku Komise z hlediska možné žaloby u Evropského soudního dvora za nedostatečnou implementaci stávajících směrnic o liberalizaci trhu s energiemi, které by měly v praxi spočívat v diverzifikaci energetických zdrojů včetně jejich distribuce.

Cíle nové energetické politiky

Závěry summitu přináší ambicióznější cíle v některých oblastech, jejich splnění je však otázkou. Plán počítá (rétoricky) s vybudováním společného trhu s energiemi. V první řadě by mělo dojít k výraznému zvýšení podílu obnovitelných zdrojů na výrobě energií. Do roku 2015 se má jejich podíl na výrobě energie v EU zvýšit na 15 %, z toho 8 % mají tvořit paliva. Vzhledem k tomu, že již nyní činí EU potíže naplňovat cíl alespoň 2 % podílu biopaliv na produkci pohonných hmot, je otázkou, jak na tom bude EU s naplňováním podobných závazků za 10 let. Dalším závazkem jsou 20 % úspory energií proti současné spotřebě do roku 2020, každý rok přitom má být vypracována a publikována revize dodržování této dlouhodobé strategie energetické politiky. Tyto parametry se podařilo do dokumentu prosadit především rakouskému předsednictví.

Hodnocení dokumentu

Plán nové energetické politiky je tedy plný závazků a dlouhodobých vizí. Předmětem kritiky je to, že naopak obsahuje jen velmi málo krátkodobých a konkrétních strategií, konstatuje problémy, s nimiž se evropská energetika vypořádává v širších hospodářských souvislostech (vysoké ceny energií, nutnost brát v potaz širší geopolitické a geoeconomické souvislosti, včetně nejen potenciálních producentů, ale i transportérů energie), nabízí však příliš málo konkrétních řešení. Nehovoří např. vůbec o infrastruktuře, která je důležitou součástí energetické politiky z hlediska distribuce energie, o nutnosti zohlednit ve finančních prioritách EU trasy energetických dodávek jako součásti budování transevropských sítí, nutnost udržovat jejich dobrý technický stav a zabraňovat tak zbytečným energetickým ztrátám, zohlednit potřeby nových technologií, investic do výzkumu apod. To vše bombasticky prezentovaný plán nové energetické politiky postrádá.

Na druhou stranu ale obsahuje i poměrně významné praktické konsekvence pro vnější politiku EU.

Obsahuje vizi podpisu energetické charty s Ruskem a vybudování severní trasy plynovodu, který má spojovat ruské zdroje s územím Německa a západní Evropy. Právě německá kancléřka Merkelová byla jednou z hlavních postav jednání summitu o energetické politice, kritizovala v té souvislosti příliš protekcionistickou podstatu politik některých členských států, především Francie, a volala po skutečné liberalizaci a propojení evropských energetických trhů, ovšem: bez nadměrného posilování pravomocí Komise v této oblasti, což je zajímavé. Ve spojení s plány nové energetické politiky EU, která by měla za cíl i diverzifikaci energetických zdrojů starších členských zemí, se spojuje snaha EU navazovat poměrně intenzivní vztahy s Ruskem. Lze říci, že Rusko tuto iniciativu poměrně vítá, má ve „hře“ i své vlastní „karty“. Kromě „vedlejších účinků“, které intenzivnější vztahy EU a Ruska mají (EU se pokouší nevměšovat příliš do záležitostí Ukrajiny a surovinové politiky, kterou se Rusko vůči ní pokouší uplatňovat i na méně viditelných místech, než jak tomu bylo při lednové plynové krizi), jsou pro Rusko významné i dílčí obchodní zájmy v dalších oblastech, v rámci strukturovaného dialogu, který mezi Ruskem a EU probíhá v několika oblastech se pokouší např. v oblasti zemědělství a rozvoje venkova dosáhnout toho, aby EU zrušila vůči Rusku dovozní kvótu na obilí. O energetické politice v globálním měřítku chce EU jednat i se zcela novými partnery, kterými by měla být Čína a Indie.

EU a jaderná energie

Zajímavým posunem v oblasti plánů na novou energetickou politiku, který zaznívá i ze zelené knihy a byl již předem v debatách o energetické politice avizován, je příklon EU a odborníků pracujících na přípravě tohoto plánu opět k potenciálně většímu využívání jaderné energie v budoucnu. Může jít o kontroverzní téma vzhledem k tomu, že se v EU nacházejí státy představující velké oponenty využívání jádra (především Rakousko, tedy nynější předsednická země).

Z tohoto pohledu je proto možná opětovná podpora využití jaderné energie a jejího výzkumu v EU významná, po období, kdy ostrakizace jaderné energie zakládala spory mezi sousedními státy a představovala i důležitou překážku pro vstup do EU (česko-rakouský spor o Temelín, litevské členství podmíněné uzavřením elektrárny Ignalina, spory mezi EU a Bulharskem kvůli JE Kozloduj). Komisař Piebalgs přitom připouští, že jde o citlivé téma i z hlediska

problematiky skladování jaderného odpadu a postoje veřejnosti k němu. K tomu lze snad dodat jen tolik, že životní prostředí členských států EU ohrožuje nejen jaderný odpad, ale i jiné druhy odpadů. Nemá-li EU účinné mechanismy např. k tomu, aby nebylo možno provozovat praxi převozu odpadu na skládky do jiných členských států (viz problematika německého odpadu v ČR) či naopak aby bylo možno řešit situaci, v níž daný stát požaduje návrat tohoto odpadu zpět na území, odkud byl dovezen, zpochybňuje to její reálné schopnosti vypořádat se s řadou důležitých problémů nejen čistě energetické politiky, ale i životního prostředí.

Výsledky jarního summitu Evropské rady – nový start Lisabonské strategie

Druhým nejdůležitějším tématem summitu Evropské rady bylo oživení Lisabonské strategie.

Závěry summitu v tomto směru přirozeně přinesly především rétoriku v duchu již mnohokrát opakovaných frází o nutnosti dosažení v praxi principu „flexicurity“, tedy skloubení flexibility a solidarity napříč EU. Evropská rada se pokusila vytvořit alespoň zdání toho, že ve směru dosažení tohoto efemérního cíle vydala efektivní závěry.

Obsah závěrečných ustanovení summitu

Evropská rada se především vyslovila pro podporu malých a středních podniků, která by měla být zohledněna i v rozpočtové politice EU a v nové finanční perspektivě pro roky 2007–2013, o níž však summit pohříchu vůbec nejednal.

Finanční sliby v souvislosti s novou finanční perspektivou, které vůči malému a střednímu podnikání (SME) vyslovoval zejména francouzský prezident Chirac (navýšení rezerv EIB pro podporu SME až na 2 mld. euro, vytvoření zvláštního „spořitelního“ fondu pro podporu SME na úrovni rozpočtu EU, navýšení rozpočtu pro sedmý rámcový program pro vědu a výzkum, což je jakýsi „evergreen“ hovorů o budoucnosti Lisabonské strategie na půdě EU apod.) tedy nezněly vzhledem k nejasnostem ohledně nové finanční perspektivy příliš věrohodně, i když je pravdou, že se některé z těchto závěrů posléze promítly do návrhu meziinstitucionální dohody dohodnuté na dubnových schůzkách „triády“ (viz dále).

Především zástupci Komise v čele s předsedou Barrosem apelovali na členské státy, aby navýšily financování sektoru vědy a výzkumu, a to nejen pomocí zdrojů státního rozpočtu, ale především podporou diverzifikace zdrojů, s posílením privátních financí v podpoře vědy a výzkumu.

Mohlo však jít pouze o apel, Komise k takovéto podpoře propojení privátního a vzdělávacího sektoru nemůže členské státy fakticky nijak přimět ani motivovat.

Stejně tak Komise apelovala na členské státy, aby v oblasti sociální a zaměstnanecké politiky usilovaly o co největší inkluzi znevýhodněných skupin obyvatelstva: ženy, starší generace, imigranti (příliš se nehovořilo o občanech nových členských států znevýhodněných na pracovním trhu přechodnými obdobími, těm byly věnovány separátní diskuse) a pod vlivem nedávných studentských bouří a stávek ve Francii i mladá generace hledající první zaměstnání.

Právě na ni by měl být kladen v sociální politice členských států prvořadý důraz, Komise chce přimět členské státy, aby podporovaly co nejdélejší vzdělávání mládeže a zajišťovaly to, aby pro mladé lidi, kteří opustí školu, byly zajištěny programy praktického vzdělání a kvalifikace. Odráží se zde nepochybně politika evropských odborů (ETUC), které reflektují poslední události ve Francii.

Dalším kontroverzním bodem byla debata o vytvoření Evropského technologického institutu, což měla být původně jakási „vlajková loď“ renovované Lisabonské agendy v oblasti podpory vzdělání (v podobě jakéhosi mozkového trustu, sítě či centrály propojující evropská centra vzdělávání vědy a výzkumu). Nyní se od této myšlenky pokouší EU poněkud distancovat, či lépe řečeno, nemluví o ní již tolik hlasitě.

Některé členské státy už totiž vyjádřily silné pochyby o této myšlence, jak o její smysluplnosti pro podporu sektoru vzdělání a vědy v EU, tak efektivnosti z hlediska potřebných finančních prostředků pro její provoz, tak i z hlediska určité obavy, že půjde o významnou snahu o evropskou harmonizaci této oblasti, která dosud náleží převážně členským státům. Ke státům, které se o myšlence vytvoření tohoto evropského institutu vyjadřují s rezervou, náleží i ČR. Závěry Evropské rady nakonec byly takové, že Evropská rada vytvoření institutu podpořila, nespécifikovala však vůbec jeho potenciální rozpočet, ani sídlo, což ilustruje vztah současné EU k tomuto projektu.

1.2 EVROPSKÝ PARLAMENT

Nařízení o nutričních nárocích na potraviny

Na pořad jednání se po delší době opět dostal návrh nařízení o nutričních nárocích na potraviny. Jeho cílem je sjednotit požadavky především na tyto potraviny, které mají být označeny jako „zdravé“.

Legislativní pozadí

Problematika návrhu byla odložena poté, co se jí loni věnoval jak EP, tak Rada, ovšem každá z institucí s jiným výsledkem. Zatímco Rada záměr legislativy podpořila (čímž se fakticky postavila na stranu Komise), EP se vyjádřil proti. 21. března se otázce věnoval příslušný výbor EP a rozdělil poslance na zastánce a odpůrce návrhu.

Sporné body

Problematické body nařízení jsou v zásadě (a ve zkratce) dva. Prvním jsou tzv. nutriční profily, konkrétní požadavky na potraviny, které musí být splněny, aby mohly být dané potraviny označeny za zdravé. Druhým problémem je způsob, jak přesně a jak podrobně dosáhnout oněch požadavků stanovených nutričními profily – zda pouhou notifikací, či důkladnou certifikací konkrétních výrobků.

Reakce aktérů

Pro striktnější pravidla se staví vedle navrhovatele (Komise) také Rada a spotřebitelské organizace (např. BEUC), proti se zatím, jak už bylo řečeno, vyjádřil EP. Kvůli opačnému názoru výboru se však čeká, že výsledek druhého čtení bude „méně odmítavý“. Výrobci potravin už nyní usilují o zachování stávajícího stavu, popř. stavu, který navrhl loni EP, protože se obávají, že nová norma zvýší byrokratické nároky a sníží možnost uvádět na trh nové produkty (nebo vše alespoň zpomalí).

Výsledek jednání výboru

Výbor v březnu navrhl zachování nutričních profilů (v rozporu s loňským výsledkem hlasování pléna). V otázce jejich aplikace pak požaduje registrační proceduru, která bude rychlejší než certifikace, ale zároveň poskytne spotřebitelům výraznější jistoty než pouhá notifikace.

Další vývoj

Plénum EP se bude otázkou návrhu zabývat v květnu. Půjde o druhé čtení. V případě zveřejnění konečného verdiktu bude návrh ještě projednán v Radě. Je však vysoce pravděpodobné, že legislativní proces dospěje až do fáze dohodovacího řízení.

Předjímat výsledek je proto nyní předčasné. Komise nesignalizovala, že by plánovala celý návrh stáhnout, což znamená, že nová norma (ať už v jakékoli formě) platit bude. Především pro výrobce potravin je tato informace důležitá, aby byli adekvátně připraveni na případné legislativní změny.

1.3 KOMISE

Evropský (komunitární) patent

Komise oživila debatu o tzv. komunitárním patentu, který by měl nejen nahradit dosavadní patenty vydávané Evropským patentovým úřadem, ale zároveň sjednotit patentovou praxi v jednotlivých členských státech.

Žádný meritorní posun se ovšem zatím nekonal. Byla ukončena veřejná konzultace a další jednání se čekají až v červnu.

Pozadí

Evropský patentový úřad (EPO) byl založen v roce 1973 na základě mezivládní dohody mimo rámec ES/EU. Centralizuje žádosti o patenty a přezkoumává patentovatelnost předložených návrhů. Vydané patenty se však nadále řídí právem jednotlivých stran EPO, respektive členských států EU. Na úrovni Společenství se o tzv. komunitárním patentu hovoří už celá desetiletí, ale až v roce 1997 byla vydána příslušná zelená kniha. O tři roky později, v souvislosti s Lisabonskou strategií, byl představen návrh nařízení, které by komunitární patent upravilo. Od té doby se však nestalo prakticky nic.

Sporné body

Obecně se hovoří o dvou problémech. Jak odpůrci, tak i zastánci komunitárního patentu je využívají ve své argumentaci. První otázkou jsou náklady na patentování, které jsou v Evropě třikrát až pětkrát vyšší než např. v USA nebo Japonsku. Důvodem je nutnost patenty překládat do příslušných jazyků, což činí až 39% všech nákladů. Dalším problémem je nedostatečná právní jistota těch, kteří patent získají, protože neexistuje centrální autorita, jež by řešila případné spory držitelů patentů.

Obé na první pohled nahrává „evropskému“ řešení, nicméně komunitární patent je především citlivou politickou otázkou. Navíc není zřejmé, zda by výsledná unijní norma nakonec nevedla k dalšímu znesnadnění patentového řízení, zvláště pro malé a střední podniky. Existuje obava, že cena patentu se legislativní změnou nijak výrazně nesníží.

V lednu Komise zahájila veřejnou konzultaci, do níž se mohli zapojit všichni zainteresovaní. Zároveň vyvstal další problém. Ukázalo se, že Komise chce nejen předložit nový návrh nařízení ještě do konce svého stávajícího období, ale zároveň bude usilovat i o extenzivní seznam toho, co by bylo možné na unijní úrovni patentovat. Nepřímo tak dala najevo, že by se znovu mohlo začít hovořit i o tzv. softwarových patentech, které v loni v červenci zamítl

EP. V případě, že by se tak skutečně stalo, jednalo by se pravděpodobně o další krok ke znevýhodnění malých a středních podniků v rámci evropské ekonomiky jako celku. Namísto zvýšené právní ochrany a rozvoje inovací by podle některých pozorovatelů došlo spíše k jednostrannému posílení současných klíčových hráčů na trhu.

Další vývoj

Komise zmíněnou konzultaci uzavřela na konci března. V červnu se plánuje veřejné slyšení v této věci. Zároveň se má rozhodnout, zda se problematika komunitárního patentu znovu odloží, nebo bude (jak zamýšlí Komise) skutečně vypracován nový legislativní návrh. Obecně se nicméně doporučuje celou záležitost pečlivě sledovat, protože může být klíčová nejen pro české malé a střední podniky.

Zjednodušení legislativy v oblasti stavebnictví

Komise v březnu zahájila veřejnou konzultaci týkající se zjednodušení legislativy v oblasti stavebnictví. Konzultace potrvá do konce května. Všem, kteří jsou do sektoru stavebnictví zainteresováni, se účast na konzultaci doporučuje.

Pozadí

Na konci loňského roku Komise vytypovala několik desítek legislativních návrhů a platných norem, které by měly být z různých důvodů staženy nebo alespoň revidovány. Otázka stavebnictví byla v této souvislosti označena za prioritní.

Platná směrnice 89/106 podle Komise i těch, kterých se dotýká, neodpovídá požadavkům na relativní jednoduchost a srozumitelnost a brání v aplikaci pravidel jednotného trhu. Konkrétně obsahuje přemíru velmi specifickým technických požadavků a uměle zvyšuje cenu stavebnických služeb v rámci EU. Kromě toho umožňuje členským státům požadovat vlastní bezpečnostní a jiné certifikáty, čímž dále znesnadňuje volný pohyb po celé EU.

Další vývoj

Po uzavření konzultace na konci května se očekává vypracování revidovaného legislativního návrhu včetně studie ekonomických a jiných dopadů na současný stav. Přestože cesta k nové legislativě bude ještě dlouhá, právě ovlivnění rozhodovacího procesu hned na začátku je klíčem k tomu, aby výsledná norma odpovídala zájmům těch, kteří se podle ní budou muset řídit. Forma veřejné konzultace je jedním z relativně snadných (byť méně efektivních) způsobů, jak toho dosáhnout.

Volný pohyb pracovních sil

S blížícím se druhým výročím rozšíření EU se na úrovni Komise uskutečnilo několik setkání, na nichž mělo dojít k vyjasnění stran ukončení (nebo prodloužení) přechodných období na volný pohyb pracovních sil ze států tzv. EU-8 (nové členské státy bez Malty a Kypru). Mezi nerozhodnuté státy se zařadilo Nizozemí a Itálie.

Nizozemí

První ze států argumentoval především obavami, že uvolnění restrikcí způsobí příliv levné pracovní síly – a to navzdory všem empirickým důkazům a dosavadním zkušenostem těch, kteří žádná omezení neuplatňují.

(Komise shodou okolností na konci března zveřejnila studii, vypracovanou florentskou univerzitou, v níž konstatuje, že jen 2% občanů natrvalo opouští své země; přičemž z ryze pracovních důvodů jich tak činí ještě méně.) Nizozemí požaduje, aby pracovníci ze střední a východní Evropy nepracovali za nižší mzdy než Nizozemci (a nedisponovali tak určitou komparativní výhodou) a aby nebyli zaměstnávání ilegálně. Pak je ochotno uvažovat o omezení restrikcí. Jde však především o politickou deklaraci, protože minimálně druhou z podmínek lze velmi snadno eliminovat právě tím, že budou restrikce uvolněny. Finální rozhodnutí nizozemské strany se čeká po 20. dubnu.

Itálie

Co se týče Itálie, tam ovlivnila situaci především kampaň před parlamentními volbami, jež znesnadnila seriózní projednávání dané otázky. Některé zdroje ale hovoří o zachování přechodného období, byť v „oslabené“ formě.

Kvóty, podle nichž se bude po dobu dalších dvou let řídit zaměstnávání občanů z nových členských zemí, by se měly rozšířit ze 40 tis. na 170 tis. přijímaných zaměstnanců ročně.

Evropský hospodářský prostor

Na druhou stranu se vyjasnila situace v zemích Evropského hospodářského prostoru, které fakticky sdílejí jednotný trh s EU, byť nejsou jejími členy.

Island a Norsko daly jednoznačně najevo, že omezení na volný pohyb pracovních sil zruší, naopak Švýcarsko oznámilo, že si ještě podrží systém kvót omezujících přístup na jeho trh práce.

Z hlediska nových členských států je však relativně příznivé, že kvóty by měly být vyjednávané na základě bilaterálních dohod (tedy nikoli „hromadně“, kdy dochází pro některé státy k nevýhodným a neoprávněným restrikcím). Zároveň by mělo docházet k po-

stupnému uvolňování omezení. (V dubnu 2011 by měl kvótní systém skončit s tím, že až do roku 2014 si Švýcarsko podrží tzv. bezpečnostní klauzuli.)

Ostatní země

Francie potvrdila postupné odstraňování překážek podle profesí, k nimž v březnu přibylo (překvapivě) zemědělství, stavebnictví a hoteliérství s tím, že na základě bilaterálních dohod by mělo docházet i k uvolňování v oblasti nových technologií a výzkumu. Dánsko, Lucembursko a Řecko své postoje (na rozdíl od ostatních starých zemí) dosud nezveřejnily a ani nesignalizovaly, kterým směrem by se měly ubírat.

Výzva Evropského parlamentu

K problematice se 21. března vyjádřil výbor EP pro zaměstnanost a přijal poměrem 37:3 (při 4 absencích) zprávu, která vyzvala „váhající“ staré členské státy, aby přijaly veškerá opatření na zrušení restriktivních přechodných období.

Zpráva označila volný pohyb nejen za jednu ze čtyř svobod EU, ale také za možnost, jak ukázat, že jsou si všechny země mezi sebou solidární. Výbor apeloval i z pozice posílení legálních pracovních kontraktů, které se za stávajících podmínek rozvíjejí nesnadno.

Problematiky se ujalo i plénum EP a 5. dubna na základě podnětů z výboru vyzvalo „všechny dotčené členské státy, aby zrušily veškerá opatření bránící volnému pohybu osob“.

Vlastní zprávu EP (own-initiative report) předložil Czaba Öry z EPP-ED. Někteří z poslanců v diskusi poznamenali, že cestou je striktní vymáhání práva EU tak, aby se předešlo tzv. sociálnímu dumpingu. Celkově se však debata vedla především v obecnější rovině.

Z pohledu nově přistoupivší země je podstatné, že poslanci i Komise vydali ujištění, že občané EU mají nedotknutelná práva, která nelze „vyrovnat“ dlouhodobějším pobytem v EU se statutem občana třetí země.

(V lednu začala platit norma, která potenciálně dávala občanům třetích zemí s dlouhodobým pobytem více práv – včetně práva na plný volný pohyb –, než je aktuálně poskytováno občanům nových členských států.)

Směrnice o službách

Komise 4. dubna zveřejnila pozměněný text návrhu směrnice o službách. Prakticky ve všech ohledech inkorporovala kompromis dosažený na únorovém zasedání pléna EP. Některé zdroje hovoří o 90–95% pozměňovacích návrhů EP.

Legislativní pozadí

Návrh směrnice o službách byl předložen v roce 2004 a měl výrazně zjednodušit volný pohyb služeb v rámci EU. První formální krok k jeho přijetí učinil v únoru EP, nicméně od původního textu se v mnohém odchýlil. (Podrobnější informace jsou k dispozici v předchozích vydáních monitoringu.)

Podoba revidovaného návrhu

Komisař pro vnitřní trh McCreevy vystoupil 21. března na zasedání příslušného výboru EP a připomínky pléna označil za „pozitivní kompromis“, a to včetně změn, které znamenají faktické znesnadnění pohybu služeb přes hranice, protože stanovují vícero možností, jimiž mohou členské státy zablokovat provozování služeb ze strany poskytovatele z cizí (i když unijní) země (články 14–16 návrhu). McCreevy se rovněž postavil za vyloučení většího počtu oblastí, které by měla směrnice pokrývat.

„Vně“ by měly zůstat všechny veřejné služby a dále např. finanční služby, doprava, služby pracovních agentur, zdravotnické a audiovizuální služby, loterie či bezpečnostní služby. (Právnícké a notářské služby by měla směrnice pokrývat, navzdory názoru EP i zástupců obou profesí, kteří se obávají, že bude docházet ke konfúzi současných předpisů a připravované směrnice, resp. ke konfliktům příslušných norem.)

Mimoto by v textu neměly zůstat žádné odkazy na separátní (specifické) a/nebo pracovníprávní předpisy (např. vysílání pracovníků či náhrada zdravotní péče).

Postoj Evropské rady

Jarní summit Evropské rady ve dnech 23.–24. března McCreevyho (a tedy EP) na nejvyšší úrovni podpořil. Otázka přeshraničního pohybu služeb by se podle hlav států a vlád měla (jak navrhuje EP) nadále řídit méně liberalizující klauzulí o volném poskytování služeb (která stanovuje výše zmiňované výjimky) namísto principu originality, který v původním návrhu Komise stanovoval minimum překážek a naopak umožňoval dočasné poskytování služeb na základě práva domovské země.

Za připomenutí ovšem stojí, že summit se otázce liberalizace služeb nevěnoval v takovém rozsahu, jak se původně předpokládalo. Z politických důvodů se vyčkávalo na oficiální stanovisko Komise k prvnímu čtení EP. Zastánci liberalizace (např. Velká Británie a deset nových členských zemí) i její odpůrci (např. Belgie a Francie) se zdrželi ostrých komentářů.

Postoj Komise

Postoj Komise byl zveřejněn 4. dubna. Kromě toho, co bylo uvedeno výše, Komise rozhodla o systému dohledu nad poskytovateli služeb; mělo by docházet ke vzájemné výměně informací země, z níž poskytovatel pochází, a státu, v němž své služby reálně poskytuje. Dále bylo upřesněno, že směrnice by měla být implementována během dvou let od svého přijetí (EP navrhoval lhůtu o rok delší).

Reakce aktérů

Organizace Eurochambers, sdružující obchodní komory jednotlivých členských států, Komisi vyzvala, aby „pro komunikaci růstu a zaměstnanosti dělala mnohem více než v minulosti“, byť dosavadní vývoj jednání o liberalizaci služeb přivítala. Eurochambers se staví za jasné stanovení toho, kdy bude při přeshraničním poskytování služeb platit právo domovské a kdy právo hostitelské země.

Zároveň požaduje, aby bylo možno na základě směrnice poskytovat soukromé lékařské služby (současný návrh to neumožňuje) a aby bylo zřetelné, které konkrétní služby směrnice bude pokrývat a které ne (EP nebyl ve všech ohledech důsledný a některá ustanovení dostatečně neprecizoval). Podle Eurochambers by měly členské státy mít oznamovací povinnost v případě, že přijmou zákon, který bude mít potenciál narušit jednotný trh se službami. Komise by rovněž měla vypracovat studii dopadů přijetí legislativy na vnitřní trh EU.

Co se týče dalších sociálních partnerů, rámcově předložili podobná stanoviska jako Eurochambers: převládá optimismus navzdory četným připomínkám, že text EP se vzdálil původnímu záměru Komise, některá ustanovení je stále třeba vypracovat a dopad potenciální normy nejspíše nebude tak rozsáhlý, jak se původně očekávalo.

Problém mobility pacientů a jejich náhrad

Navzdory tomu, že Komise navenek standardně vystupuje jednotně, v případě směrnice o službách se objevil jeden problém. Komisař pro zdraví a ochranu spotřebitele Kyprianou hodlá kvůli zásahům EP v průběhu roku předložit návrhy, jež by formou sekundárněprávních norem upravily otázku mobility pacientů a náhrad za ošetření v zahraničí (za předpokladu, že se dané položky nevrátí do projednávání v rámci směrnice o službách).

V současnosti je zdravotní péče postavena na teritoriálním principu a na úrovni EU neexistuje právní báze, která by „evropské řešení“ jednoznačně umož-

ňovala. Na druhou stranu je v platnosti nařízení 1408/71, které rámcově řeší náhrady za zdravotní péči u pracovníků a jejich rodinných příslušníků při pohybu mimo domovskou zemi. Rozsudky Evropského soudního dvora jdou v tomto směru ještě dál a – byť nejde o precedenty – zaručují zpravidla v konkrétních případech poskytování zdravotnických služeb všem občanům Unie za stejných podmínek jako občanům daného členského státu. Ani jeden ze způsobů ale neposkytuje dostatečné právní záruky, které požaduje komisař Kyprianou.

Další vývoj

Očekává se, že Rada se bude návrhem zabývat na svém neformálním setkání ve dnech 21.–22. dubna. Už nyní je na ministry vyvíjen poměrně silný politický tlak, aby dosažený stav jednání – podpořený EP, Komisí i summitem – nenarušili. Zástupci především nových členských zemí však už dali najevo, že budou usilovat o co nejrozsáhlejší návrat k původnímu, silně liberalizačnímu návrhu Komise.

Černá listina nebezpečných aerolinek

Komise 22. března zveřejnila na základě nařízení 2111/2005 první „černou listinu“ nebezpečných aerolinek. Po loňských četných leteckých neštěstích jde o první hmatatelný výsledek zvýšené legislativní aktivity unijních institucí.

Obsah

Komise uzavřela letecký prostor EU pro 92 aerolinek, pro tři jen omezeně, a to na základě kritérií stanovených ve zmiňovaném nařízení (kontroly na evropských letištích, problematické naplňování bezpečnostních standardů apod.). Celkově se zákaz týká asi 300 letadel, převážně ze zemí Afriky a střední Asie.

Blacklist bude pravidelně obnovován a zveřejňován nejen Komisí, ale i cestovními kancelářemi a na letištích. Revize černé listiny se očekává za standardních okolností za tři měsíce, v případě urgentní potřeby (z podnětu Komise či členského státu) i dříve. Členský stát má právo dočasně zakázat působení některé z aerolinek na svém území i nad rámec černé listiny.

Další vývoj

Rada 27. března podpořila revizi nařízení 2320/2002 o letecké bezpečnosti a postavila se za návrhy EP přijaté v jeho prvním čtení. Daný text s otázkou blacklistu úzce souvisí, neboť doplňuje bezpečnost letecké dopravy o další legislativní prvek.

Předmětem revize má být normativní stanovení jen základních požadavků na bezpečnost (inspekce, bezpečnostní kontroly, požadavky na personál). Další otázky by měly být řešeny formou jednání v příslušných výborech Komise a Rady, což by mělo projednávání konkrétních problémů zefektivnit.

Vysoké ceny mezinárodního roamingu

Komise v dubnu obnovila konzultace se zainteresovanými aktéry stran cen mezinárodního mobilního roamingu. Zároveň ústy komisařky Viviane Redingové oznámila, že v červnu předloží legislativní návrh, který by měl problém vysokých cen řešit.

Pozadí

Komise každoročně před prázdninami, kdy Evropané nejvíce cestují, mediálně vystupuje proti vysokým cenám tzv. roamingových hovorů ze zahraničí. Tentokrát však hodlá přistoupit k legislativnímu opatření s odůvodněním, že na vysoké ceny doplácí ti, kteří chtějí využívat čtyř svobod EU, resp. volného pohybu v rámci Unie.

Před půl rokem Komise operátory varovala, že pokud ceny nesníží, bude nucena přijmout příslušná opatření. Uvedený záměr rámcově odsouhlasila i březnová Evropská rada.

Předmět úpravy

Konkrétní legislativní návrh by měl být zveřejněn v červnu. Jeho cílem by měla být regulace velkoobchodních roamingových cen, tedy těch, které si mezi sebou účtují sami operátoři. Po dosažení jejich snížení by mělo podle Komise dojít také (a především) k adekvátnímu snížení koncových cen pro běžné uživatele.

Vedle toho by měl být zrušen tzv. spojovací poplatek, který se platí při volání ze zahraničí do země, z níž pochází konkrétní SIM karta. Stejně tak by mělo být zrušeno zpoplatnění příchozích hovorů do zahraničí. Měl by se uplatnit princip země původu: nebylo by podstatné, odkud pochází SIM karta, ale to, zda se jsou při volání překračovány národní hranice. (Pokud by byl Čech ve Francii a volal na místa ve Francii, platil by „místní“ tarif, zatímco tentýž Čech volající z Francie domů by platil tarif za mezinárodní hovor.)

Reakce aktérů

Mobilní operátoři se proti záměrům Komise okamžitě ohradili. Britský Vodafone, vlastníci i jednu ze tří českých mobilních sítí, argumentoval tím, že ceny roamingových hovorů za posledních deset měsíců poklesly o 40% a dále – v důsledku konkurence – klesají.

Podobný vývoj lze podle Vodafonu očekávat i v budoucnu, tudíž žádné nařízení ze strany EU není potřeba. Podobně se vyjádřil i německý T-Mobile. Asociace evropských telekomunikačních operátorů (ETNO), sdružující 41 operátorů z 34 zemí, obvinila Komisi z toho, že činí prohlášení, aniž disponuje příslušnými podklady a studiemi, mapujícími dopady zamýšleného opatření. Proti Komisi se postavila i Velká Británie a Finsko. Obě země požadují „alternativní“ řešení výše roamingových poplatků.

Spor se tedy vede o to, zda trh v oblasti roamingu funguje, nebo nefunguje. I když jsou současné ceny relativně vysoké, trend jejich snižování je patrný, tudíž se zdá, že platí první z variant.

Kromě toho existují i jiné způsoby komunikace než mobilní sítě, které operátory dále tlačí k postupnému zlevňování. Proti Komisi hovoří i to, že začátkem dubna při debatě o funkčnosti směrnice o univerzální službě odmítla zařadit mobilní služby a vysokorychlostní internet do rámce dané normy. Znamená to, že mobilní telefonie nepatří mezi služby, které musí být ze zákona dostupné všem a za přijatelnou cenu.

Další vývoj

12. května se předpokládá ukončení neformálních konzultací Komise s dotčenými operátory (případně dalšími zainteresovanými). V červnu se pak očekává předložení prvního návrhu nařízení na regulaci cen mezinárodního roamingu.

EP se bude celou záležitostí neformálně zabývat už 4. května. Návrh bude podléhat standardní spurozhodovací proceduře EP a Rady. I když komisařka Redingová oznámila, že ceny roamingu by se měly výrazně snížit už příští léto, vzhledem k fungování legislativního procesu v EU jde o velmi optimistické prohlášení. Nelze očekávat, že norma bude schválena tak rychle. Navíc zdaleka není jisté, jakou podobu nakonec budou jednotlivá opatření mít, tj. zda a nakolik ovlivní koncové uživatelské ceny.

Řízení za neimplementaci sekundárněprávních norem

Komise 4. dubna vyzvala 24 členských států (všechny kromě Nizozemí), aby řádně implementovaly unijní legislativu týkající se liberalizace trhu s elektřinou a plynem, propagace „zelené energie“ a biopaliv a řízení ropných rezerv. Dostala tak dřívějšího slibu, že namísto nových předpisů bude vynuocovat ty, které jsou platné, ale státy je z různých důvodů nedodrží. Nyní běží dvouměsíční lhůta, během níž mají dotčené členské země podat Komisi vysvětlení, resp. podniknout kroky k nápravě. Totéž se týká

i otázky tabákové reklamy, resp. jejího zákazu podle směrnice 2003/33.

České republiky se týká řízení stran podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů podle směrnice 2001/77.

Oproti jiným zemím však ČR pouze nepředložila výroční zprávu o pokroku, samotnou legislativu implementovala.

V oblasti „přeshraniční“ tabákové reklamy (tedy reklamy v tištěných médiích či na internetu; televizní reklamu řeší tzv. směrnice o televizi bez hranic) ČR nepřijala včas potřebné národní normy, resp. dané předpisy nezajistily včasnou implementaci směrnice jako celku.

Konkrétně ČR vlastní normou povolila, aby kontrakty na tabákovou reklamu uzavřené před schválením dotčené směrnice mohly „dobíhat“ ještě tři roky poté, co směrnice o zákazu tabákové reklamy vstoupí v platnost.

V obou případech byly Česku poslány výzvy k nápravě.

V druhé fázi (pokud by ČR požadavky Komise nesplnila) by jí byla zaslána tzv. odůvodněná stanoviska a pak (pokud by ČR jejich obsah znovu nenaplnila) by byla případně zahájena soudní řízení za neplnění povinností. Ani v jedné z kauz se to však nepředpokládá.

Plán harmonizace v oblasti daní z příjmu právnických osob

Komise 4. dubna představila své přípravy na plán rámcové harmonizace týkající se jedné z kategorií daní přímých – zdanění firem a podnikatelské činnosti. V institucích EU se o podobném kroku hovořilo už delší dobu, nový impulz navíc dodalo rozšíření v roce 2004 a další plánované rozšiřování členské základny EU.

Státy EU-15, zejména ty, které se potýkají v posledních letech s makroekonomickými problémy (vysoká míra nezaměstnanosti, stagnace růstu HDP, krize sociálního a penzijního systému – Francie, Německo apod.) zdůvodňují často tyto své potíže odlivem investic, kapitálu i fyzickým odchodem firem na území nových států EU, kde se setkávají s daňovými pobídkami či nižší mírou zdanění. Hovoří v této souvislosti o pojmu „daňový dumping“, který vůči nim údajně tyto členské státy uplatňují, což spolu s levnou pracovní silou, komparativně nízkými životními náklady atd. dále přispívá k odlivu investorů na východ.

Legislativní pozadí

Pojmem „daňového dumpingu“ a způsoby, jak by bylo možné mu čelit, se od té doby zabývali seriózně i někteří oficiální činitelé EU.

Např. francouzský komisař Barrot, který před zformováním Barrosovy Komise zastával v bývalé Prodiho Komisi post komisaře pro regionální politiku a strukturální fondy (nyní je komisařem pro dopravu), mluvil o tom, že je třeba na výhodnější daňovou politiku některých členských států restriktivně reagovat v podobě sankcí, kterými by měla být ztráta nároku na čerpání některých prostředků ze strukturálních fondů. V pozadí stála logika, že tyto regiony nemohou být „chudé“ a potřebné dodatečných podpor, pokud se k nim stahují investoři, kteří mohou zajišťovat po určitou dobu hospodářský růst spontánně. V březnu 2005 navíc EP (prozatím) nezávazně apeloval na Komisi, aby vytvořila takové normy pro čerpání prostředků ze strukturálních fondů, které by umožnily, aby nárok na finanční podporu EU ztrácely nikoli regiony a státy s nízkým zdaněním, ale firmy, které se přestěhují jinam za lepšími podmínkami.

Obsah plánu komisaře Kováče a sporné body

V dubnu tedy komisař pro daňovou politiku Kovács odkryl plán jednotných pravidel výpočtu základu korporativní daně, který chce přeměnit v konkrétní legislativu do roku 2008. Nemá jít o harmonizaci sazby korporativní daně, ale o vytvoření harmonizovaných pravidel pro kalkulaci agregovaného zisku.

Komisař Kovács argumentuje skutečností, že by překonání rozdílných daňových systémů jednotlivých členských států pomohlo zejména malým a středním podnikům a snížilo byrokratické břemeno, které na nich spočívá. Některé členské státy se však začínají bát o svobodu své daňové politiky. Krok směrem k harmonizaci některých podmínek týkajících se přímých daní by dle stávajícího primárního práva ovšem vyžadoval jednomyslnost a některé státy už vyslovily námitky: Je to především Velká Británie, která hraje v EU roli tradičního odpůrce regulace, Irsko, které za svůj výrazný hospodářský růst v posledních letech vděčí i liberální daňové politice a postkomunistické státy EU, které nedávno zavedly rovnou daň (Slovensko, pobaltské státy).

Hodnocení pozadí daňové politiky EU

Daňová politika a harmonizace jejích parametrů představují velmi citlivé téma. V EU je prozatím skutečností harmonizace daní nepřímých v podobě jednotné sazby DPH, která však umožňuje dle směrnice o DPH, vybavené řadou příloh, desítky výjimek v oblasti výrobků i služeb, které umožňují členským státům a vládám manévrovací prostor.

Otázka DPH je totiž právem považována za politikum, její výše se promítá do cen zboží a služeb a za-

jímá tedy voliče. ČR již měla příležitost vyzkoušet si coby členský stát v praxi realitu harmonizace DPH v EU s jejím komplikovaným systémem výjimek, který sice poskytuje vládám členských států určitý „manévrovací prostor“, v praxi však jako každý umělý systém pravidel a výjimek z pravidel umožňuje často dvojí výklad a spory o obsah. ČR se tak v dubnu střetla s Komisí nad otázkou, zda je možné zařazovat dětské pleny do snížené sazby DPH. Důvodem sporu, pro nějž původně chtěla Komise žalovat ČR u Evropského soudního dvora byl lingvistický nesoulad. Zatímco anglická verze směrnice o DPH s jejími přílohami, které obsahují výjimky zařaditelné do snížené sazby, umožňovala zařazení dětských plen mezi nezbytné hygienické potřeby, dle definice verze francouzské tomu tak nebylo.

Otázka přímých daní, zejména otázka zdaňování zisků pouze určité části produktivního obyvatelstva, je coby nosné politické téma méně přímocará, její dopady jsou však z makroekonomického hlediska nezanedbatelné. Je si toho vědoma i samotná Komise.

Komisař Kovács i předseda Komise Barroso poměrně nepokrytě hovoří o tom, že případná harmonizace pravidel zdaňování podnikatelské činnosti má ještě další významný motiv mimo snahu bránit „daňovému dumpingu“: daň z příjmu právnických osob by se mohla stát základem budoucího dalšího příjmového zdroje pro evropský rozpočet – evropské daně.

1.4 RADA

Evropské řidičské průkazy

Rada 27. března schválila politickou dohodu k otázce jednotných evropských řidičských průkazů. Text vyšel z kompromisu Rady a EP, jehož bylo dosaženo v červnu 2005 za lucemburského předsednictví.

Legislativní pozadí

Návrh směrnice je v EU dlouhodobě kontroverzní, prakticky od svého zveřejnění v říjnu 2003. Komise jej předložila s odůvodněním, že napomůže snížit množství padělků řidičských průkazů a vymezením skupin oprávnění napomůže i posílení bezpečnosti na silnicích.

Obsah návrhu a sporné body

Klíčovým sporným bodem mezi EP a Radou byl způsob, jakým nahradit současných 110 vzorů řidičských průkazů jedním modelem, a časový horizont celé akce.

Při jednání se proti myšlence evropských řídičských průkazů vyjadřovali především zástupci Francie, Německa, Rakouska, Dánska a Polska.

Rada nakonec podpořila 26leté moratorium, po jehož uplynutí by měl platit pouze evropský doklad. (EP původně navrhoval okamžitou výměnu všech průkazů.) Ministři rovněž odsouhlasili, že nové průkazy budou platit jen deset let (poté si jejich držitelé budou muset žádat o vystavení průkazu nového), přičemž jednotlivé členské státy budou moci platnost dokladů prodloužit až o polovinu, na 15 let, a budou moci vyžadovat lékařské prohlídky ověřující způsobilost řídit motorové vozidlo (věková hranice 65 let pro vydání/obnovu průkazu nakonec schválena nebyla).

Průkazy budou mít podobu plastické karty (velikosti kreditní karty) a státy je mohou vybavit i čipem, který podle Komise (předkladatele návrhu) jednak sníží míru padělání a zároveň umožní efektivnější a rychlejší práci s daty, které na něm budou uloženy (a budou odpovídat textovým informacím na průkazu samotném). Norma kromě toho stanovuje i omezený (postupný) přístup k motocyklům vyšších kubatur a minimální požadavky na autoškoly.

Další vývoj

Směrnice by měla být implementována během šesti let, do roku 2012, a měla by nahradit dosavadní směrnici 91/439.

Přestože jde z hlediska nákladů o pozitivní kroky, řidiči se výměně průkazů nevyhnou. Předpokládá se ale, že stávající průkazy budou mizet postupně.

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

2.1 BUDOUCNOST EU

Euroústava – živá de facto, mrtvá de iure?

Vzhledem k tomu, že smlouva o ústavě pro Evropu byla zamítnuta ve francouzském a holandském referendu a nevstoupila dosud v platnost, neměla by být ani v praxi realizována její dílčí ustanovení. Přesto se tak někdy děje a integrační proces je tak posouván i bez schválení euroústavy směrem, který předvíдалa.

Euroústava v oblasti společné zahraniční politiky

V oblasti společné zahraniční politiky, tedy dosavadního druhého pilíře, např. euroústava počítala s tím, že by jednotné zastoupení EU jako celku u mezinárodních organizací mělo do budoucna doplnit i zcela nahradit členství jednotlivých států. Podle dosud platného primárního práva je takové jednotné zastoupení u mezinárodních organizací a při sjednávání mezinárodních smluv možné pouze v prvním pilíři, tedy v oblasti mezinárodních smluv, jednání a organizací, kde jde prakticky čistě jen o záležitosti vnitřního trhu. V otázkách mimo tuto oblast pravomocí Komise a nadnárodní úrovně spočívá hlavní kompetence a iniciativa v rukou zástupců členských států. Tuto situaci by měnila evropská ústava, výrazně posilující pravomoci nadnárodní úrovně skrze zavedení reprezentativních funkcí ministra zahraničí a předsedy EU, i v oblastech společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

Co znamená vize členství EU v Radě Evropy

Euroústava dosud de iure neplatí, proto může překvapovat, že lucemburský premiér Juncker zmiňuje, že by se EU jako celek mohla stát do roku 2010 plnohodnotným členem Rady Evropy, která je nejvýznamnější čistě politickou evropskou organizací řešící mimo jiné otázky dodržování lidských a práv a jejímiž členy jsou téměř všechny evropské státy.

Plnohodnotné členství v mezinárodní organizaci čistě politického typu výrazně evokuje státní atributy EU a do značné míry by předznamenávalo cestu, po které plánovala vést integrační proces euroústava, navzdory tomu, v jakém stadiu je ratifikační proces. Je také otázkou, v jakém vztahu by toto členství bylo

ke členství jednotlivých konkrétních států EU, zda by jej doplňovalo, nebo případně dokonce úplně nahrazovalo.

Další etapa debat o životaschopnosti ústavy – dialog sociálních partnerů

Do debaty o životaschopnosti euroústavy se v dubnu navíc vložili zástupci organizovaných zájmů v EU, včetně evropských odborů (ETUC). Stalo se tak v rámci debaty, kterou na téma osudu evropské ústavy inicioval (jako již tradičně) Evropský parlament jako součást dlouhodobého diskusního fóra o budoucnosti euroústavy, do něž by se podle představ „Plánu D“ komisařky Wallströmové měli zapojit i sociální partneři.

V jejím rámci zazněly i některé dosud nezmiňované návrhy, pomocí nichž by EU mohla docílit oživení dokumentu a jeho opětovného předložení k ratifikačnímu procesu. Zástupci odborů (ETUC) se shodli na tom, že ústava žije, je však třeba hledat k ní „nové cesty“, navrhovali proto např. odstranit celou spornou 3. část, o níž Konvent prakticky nejednal a která se navíc v některých bodech dostává do rozporu s 1. částí, v níž jsou definována základní ustanovení a cíle EU. Stává se tak běžným, že podrobný popis mechanismů fungování jednotlivých politik je v rozporu s dělbou kompetencí mezi národní a nadnárodní úrovní, považovanou za jednu z největších inovací první části euroústavy (hlasování kvalifikovanou většinou, které je základním příznakem přesunu kompetencí na nadnárodní úroveň, se tak ve výrazné míře vyskytuje ve většině oblastí, které první část euroústavy považuje z hlediska nadnárodní úrovně pouze za doplňkové a koordinační apod.). Jiné hlasy navrhují naopak ponechat celou třetí část a odstranit první i druhou, která obsahuje Chartu základních práv EU. V takovém stavu by ovšem již o žádnou euroústavu nešlo, v podstatě by se jednalo o „přepsanou“ smlouvu z Nice, která významně rozšiřuje mechanismus hlasování QMV a posiluje pravomoci nadnárodní struktury.

Na tyto právní blamáže upozornili poslanci Duff a Voggenhuber, kterým náležela v druhé polovině roku 2005 po dvou neúspěšných referendech hlavní odpovědnost za přípravu možných scénářů dalšího postupu. Je však třeba říci, že EP se nedává tímto (místy až rozpakami budícím)

neúspěchem debaty sociálních partnerů odradit a plánuje v podobných debatách a fórech pokračovat.

Italské parlamentní volby

Je známou skutečností, že budoucí dění v oblasti politiky i legislativy EU neovlivňují jen aktuální události v rámci jejích institucí, ale také významné politické změny na národní úrovni, v čele s volbami probíhajícími v klíčových členských státech. Duben přinesl na základě těsných (a za sporné dlouhou dobu považovaných) výsledků voleb do dolní komory italského parlamentu pravděpodobnou změnu vlády v jedné ze zakládajících zemí ES.

Po německých volbách, které přinesly téměř dokonalý výsledkový pat mezi levicí a pravicí je zde tedy další volební výsledek naznačující, že pozice umírněné pravice a levice je v řadě klíčových států EU v současnosti téměř vyrovnaná. V Itálii není konečná podoba vládní koalice v době dokončování monitoringu ještě známa, jistotou však je, že nový volební systém s převahou většinových prvků, který v 90. letech nahradil spíše poměrný systém tříšticí a znepréhledňující italskou stranicko-politickou scénu, způsobil, že i přes těsný výsledek získal výraznou většinu křesel v dolní sněmovně levo-středový blok Olivovník pod vedením bývalého předsedy Komise Romana Prodiho. Měl by tak zřejmě vystřídat v čele vlády pravicového Silvia Berlusconiho.

Hodnocení výsledků italských voleb

Někteří analytici nepředvídají takové vláde vzhledem k polarizaci stranické scény v parlamentě skutečně dlouhý život (obměny na premiérském křesle v průběhu volebních období jsou konec konců v Itálii podobně jako v ČR časté), důležité ovšem je, jak bývá tato možná změna vládní odpovědnosti v Itálii komentována v kontextu EU. Silvio Berlusconi byl znám svými skeptickými postoji k projektům prohlubování integrace, jimiž se nijak netajil.

Byl např. odpůrcem Paktu růstu a stability, dodržování stabilizačních kritérií měny euro podle něho příliš svazuje svobodnou ekonomickou politiku vlád. Nebyl ani velkým příznivcem projektu euroústavy, i když jeho kritiku vůči tomuto dokumentu (vyjadřovanou spíše ironicky než plamenně) poněkud otupoval fakt, že k podpisu Smlouvy o ústavě došlo v Římě, což Itálii opět téměř 50 let po podpisu Římských smluv dodalo punc „centra“ Společenství/Unie. Zřejmě i proto neměla euroústava v italském parlamentu problémy, i když premiér sám jí nadšený nebyl. Berlusconi byl znám také svým voláním po

přísnější imigrační politice EU, a to i pod vlivem italských zkušeností jako oblíbené první destinace uprchlíků ze severní Afriky. Berlusconi byl také jedním z největších odpůrců evropského zatykače, na základě čehož byla Itálie poslední zemí, která kontroverzní legislativní nástroj do svého právního řádu dlouho neimplementovala.

Výsledek voleb někteří komentátoři eurooptimisticky zdůrazňují jako vítězství „proevropské varianty“.

Lze říci, že s bývalým předsedou Komise v čele by nová vláda být euroskeptická zřejmě ani nemohla. Navíc s předsedou, za jehož působení de facto spatřil světlo světa návrh euroústavy, který prošel prvními lety praktického fungování společné měny a za jehož působení došlo k východnímu rozšíření, včetně jeho podmínek pro nové členy. Italové ovšem spíše než pro jakousi „evropskou variantu“ hlasovali těsně pro protější pól k Berlusconiho pravici, s jejíž politikou panovala nespokojenost především z ekonomických příčin, a tímto protipólem je na italské politické scéně, jejíž roztržičnost bývá překonávána tvorbou bloků a širších předvolebních koaličních uskupení, již od 90. let levicový blok Olivovník. Přesto od takové vlády lze zřejmě očekávat, že ustane volání po „zbourání“ Paktu růstu a stability, i když je otázkou, zda ekonomiku země bude schopna Prodiho vláda vylepšit natolik, aby Itálie neměla problémy s plněním jeho podmínek, od levicové vlády lze očekávat spíše politiku prohlubování problematických rozpočtových deficitů než opak. Je také otázkou, jaký postoj by Prodiho „proevropská“ vláda zaujala k dalšímu rozšiřování EU, včetně Turecka, a nelze zapomínat ani na pokusy oživovat evropskou ústavu. Tábor stoupenců návratu k dokumentu by mohl získat novou sílu.

Rozšiřování EU

1. ledna 2007 se mají stát novými členy EU Bulharsko a Rumunsko, v EU je však v poslední době stále častěji zmiňovaná varianta, podle níž by mohlo dojít k odkladu vstupu o rok, tedy na 1. leden 2008.

Nejde jen o skutečnost, že parlamentní ratifikace vstupu těchto zemí na počátku roku 2006 vstoupily do fáze, kdy jsou projednávány v rámci nejstarší šestice členských států EU, přičemž některé z nich (Nizozemí, Francie) s ratifikací pomocí odkladů otálejí. Variantou odložení vstupu varoval Bulharsko v dubnu i komisař pro rozšiřování Olli Rehn, když hovořil především o potřebě provést v Bulharsku efektivní reformy justičního systému a zefektivnit boj s korupcí a organizovaným zločinem.

Pozadí a úskalí přístupových jednání

Bulharsko a Rumunsko se nacházely v rámci přístupových jednání pod poměrně silným tlakem ohledně maximální akceptace *acquis communautaire* a harmonizace právního řádu s evropskou legislativou.

Komisař pro rozšíření Rehn přitom několikrát během přístupových jednání v roce 2005 zdůraznil, že oba státy jsou na vstup připraveny lépe než státy vstupující v roce 2004, čímž měl ovšem na mysli především fakt, že bulharská a rumunská strana měly velmi omezený prostor při prosazování vlastních výjimek a přechodných období z *acquis communautaire* a ochotněji se podvolovaly tlaku na jeho přijetí. EU rozumí „připraveností na vstup“ nikoli ekonomická kritéria, ale míru akceptace *acquis*.

Vytvoření právních norem a právní praxe jsou však dvě odlišné otázky. Podepisují se na tom i výrazné limity, které má administrativa obou zemí na regionální či lokální, ale i na centrální úrovni.

Na tuto záležitost upozornil v dubnu např. i komisař pro životní prostředí Stavros Dimas, který navštívil Bulharsko a zdůraznil „výrazné úsilí“ v oblasti životního prostředí, neodpustil si však kritiku nižších úrovní správy při rozdělování prostředků z předvstupních fondů (Phare, ISPA, Sapard), z nichž proudí v bulharském případě až 20% do oblasti životního prostředí. Bulharsko ve vztahu k EU řešilo v oblasti životního prostředí především citlivou otázku jaderné elektrárny Kozloduj, kterou EU přinutila Bulharsko částečně uzavřít s určitou kompenzací za energetické ztráty, které zastavení jejího provozu s sebou nese.

O dalším osudu „jihovýchodního“ rozšiřování, o tom zda k němu skutečně dojde u obou zemí k 1. lednu 2007, či bude zvolen odklad, do značné míry přispějí i výsledky příštích monitorovacích zpráv Komise, které mají být zveřejněny ještě do poloviny roku 2006.

2.2 FINANCOVÁNÍ EU

Finanční perspektiva 2007–2013 a příprava meziinstitucionální dohody

Rakouské předsednictví prezentovalo 11. dubna výboru stálých zástupců (Coreper), což je jakýsi rozhodovací předstupěň Rady ministrů, svoji provizorní verzi meziinstitucionální dohody, která by se měla stát právním základem finanční perspektivy pro období 2007–2013.

Legislativní pozadí

Cesta k nové finanční perspektivě byla ze strany Rady poznamenána těmito mezníky: nejprve na jaře 2005 prezentovalo svůj návrh podoby budoucí finanční perspektivy Lucembursko, tento návrh však byl přímo na jednání Evropské rady v červnu 2005 odmítnut, jeho největším odpůrcem se stala Velká Británie. Předsednictví Velké Británie, zejména jeho závěrečná část, bylo poznamenáno intenzivní snahou o dosažení konsensu Rady na novém návrhu, což se projevilo v prezentaci hned tří, ve výdajové stránce mírně odstíněných návrhů během summitu v prosinci 2005. Byla to právě Velká Británie, které se v rámci Rady (tedy u členských zemí) podařilo dosáhnout konsensu na podobě finanční perspektivy (i když na třetí pokus), následovalo však odmítnutí tohoto konsensu ze strany Evropského parlamentu v lednu 2006.

Následující období bylo věnováno schůzkám zástupců všech tří klíčových institucí v rámci tzv. triády, na níž se svůj návrh meziinstitucionální dohody pokoušela obhajovat Komise. O výsledcích těchto jednání pronikaly na veřejnost většinou sporadické zprávy omezující se na konstatování, že konsensu opět nebylo dosaženo.

Evropské instituce se tedy rozhodly převést jednání o této otázce na úroveň spíše zákulisní diplomacie, po zkušenostech ze závěru loňského roku, kdy bouřlivé projednávání britských návrhů na summitu Evropské rady plnilo evropská média.

K průlomů v jednáních tedy nedošlo v rámci zasedání březnové Evropské rady, která byla ostentativně věnována jiným tématům (Lisabonská agenda, nová energetická politika EU, situace v Bělorusku, případně neformální diskuse o možnostech otevření pracovních trhů novým členským státům v souvislosti s blížícím se ukončením první části přechodného období). Bylo jej dosaženo až 4. dubna, přičemž základem konsensu, na nějž přistoupili zástupci Komise, EP a předsednictví Rady se stal dokument, který předseda Komise Barroso předložil v únoru.

Vycházel částečně z britského konsensu, na kritiku jeho přílišné úspornosti se pokoušel odpovídat přeskupováním prostředků v rámci rozpočtových kapitol a vytvářením zvláštních finančních rezerv mimo rámec perspektivy.

Obsah konsensuálního návrhu „triády“

Konsensuální návrh počítá s celkovou alokací 864,316 mld. euro ve výdajích během sedmi let. To je částka pouze o zhruba 2 mld. euro vyšší než celková suma, s níž počítal britský konsensus (třetí britský návrh hovořil o celkové alokaci 862 mld. euro ve výdajích, pro srovnání – původní

návrh, který předložila Komise už před dvěma lety, počítal s celkovou částkou přibližující se pro sedmileté období ve výdajích až 1 bilionu eur). EP původně trval na navýšení částky citované v britském návrhu o dalších 12 mld. euro, takže by se celkové výdaje blížily původnímu návrhu Komise, nakonec však jeho vedení a vedení jednotlivých politických frakcí souhlasilo předběžně s takovou podobou výdajové stránky, jakou po prosincovém summitu Evropské rady a lednovém plénu EP navrhovala Komise. Ve skutečnosti totiž konsensuální návrh počítá s částkou ještě o 4,5 mld. eur vyšší, než je proklamováno. Hodlá totiž řešit patovou situaci, v níž některé členské státy (zejména čistí plátcí v čele s Velkou Británií) odmítají navyšování výdajů finanční perspektivy nad rámec britského návrhu, s tím však nechce souhlasit Evropský parlament. I některé další členské státy by rády viděly možnost čerpat ještě z dalších prostředků (Francie). Řešením má být navýšení rezerv Evropské investiční banky, která poskytuje půjčky členským státům, o 2,5 mld. euro a vytvoření sumy dalších 2 mld. euro, která má existovat mimo rámec a nadpisy stávající finanční perspektivy. Tato částka tedy nemá přesné určení, může být poskytnuta na pomoc oblastem postiženým nepokoji, jakými byly podzimní násilné protesty a vandalismus ve Francii, může z ní být případně financován i zamýšlený Fond pro boj s následky globalizace. Je však pravděpodobné, že příjemci prostředků z této nové rezervy by měli být spíše členové EU-15 než EU-10.

Co bude dál?

Toto je tedy návrh, s nímž se ztotožňuje Komise a na němž je založen rakouský návrh meziinstitucionální dohody, diskutovaný prozatím v úzkém kruhu představitelů vedení Komise, EP a Rady. Aby byla meziinstitucionální dohoda platná, musí se na její podobě konsensuálně shodnout Rada a odhlasovat ji většinou volbou plénum EP. Členské státy v Radě si po oznámení parametrů dohody ze strany Rakouska vzaly čas na přezkoumání detailů, EP by o ní měl hlasovat během plenárního zasedání v květnu.

Finanční perspektiva z hlediska Evropského parlamentu

Z hlediska EP je důležitá ještě jedna okolnost: parlament po zveřejnění třetího britského návrhu trval na tom, aby byl rovnocenně zaangażován do fundamentální reformy evropského rozpočtu, jejíž parametry by měly být známy na přelomu let 2008/2009. Třetí britský návrh totiž původně počítal pouze s plnohodnotnou participací Komise a Evropské rady, což byla jedna z proklamovaných příčin odmítavého stanoviska k britskému návrhu ze strany EP.

Výsledkem třístranných jednání ze 4. dubna bylo nakonec mimo jiné svěřením pravomoci připravovat budoucí reformu evropských financí s důrazem na příjmovou stránku, včetně možného návrhu nového rozpočtového zdroje, Alainu Lamassourovi, francouzskému poslanci za EPP-ED. Francouzský poslanec již nyní hovoří o tom, že možným novým zdrojem příjmů rozpočtu EU by se mohl stát podíl z daně z příjmu právnických osob, což by ovšem znamenalo určitý bezprecedentní průlom do příjmové stránky rozpočtu EU, diskutabilní i z hlediska ekonomické výkonnosti EU.

Nikoli náhodou nyní Komise hovoří o potřebě zharmonizovat přímé daně, především daň z příjmu právnických osob (korporativní daň či daň z podnikání), a vytváří plány na takovou harmonizaci. Lamassoure má prezentovat výsledky své práce za EP v roce 2008, podobně má probíhat příprava reformy evropského rozpočtu v Komisi a v Radě. O reformě evropských financí hovořil u příležitosti odmítnutí původního lucemburského návrhu finanční perspektivy už britský premiér Blair. Měl však na mysli především reformu výdajové části – zkrácení podílu zemědělských výdajů na rozpočtu EU a navýšení finančních prostředků proudících např. do vědy a výzkumu.

Nyní se zdá, že pro instituce EU bude schůdnější najít nové (i když diskutabilní) rozpočtové zdroje, než reformovat rozpočtové výdaje, významným proponentem takové reformy, která by spočívala spíše na příjmové než výdajové stránce rozpočtu EU, se stává EP.

Vedení EP tedy svým konečným postojem ke konsenzuálnímu návrhu podoby finanční perspektivy pro roky 2007–2013 (který se celkovým výdajovým stropem nota bene blíží spíše odmítnutému britskému návrhu než původnímu návrhu Komise) do značné míry potvrdil domněnku, že za jeho striktně odmítavým stanoviskem z počátku roku byla především snaha prosadit svoji sílu a ochotu ovlivňovat více dění týkající se rozpočtu EU, a to v dlouhodobé perspektivě, než nějak fundamentálně ovlivnit podobu připravované finanční perspektivy 2007–2013.

Rozpočet EU a stav jeho čerpání – úroveň EU

S otázkou příjmové stránky rozpočtu EU souvisí zpráva, kterou vydala v dubnu Komise a podle níž byly výdajové prostředky z rozpočtu pro rok 2005 využity téměř beze zbytku.

Přebytek, který se každoročně převádí do rozpočtu pro rok následující, činil za rok 2005 jen 1% výdajové stránky rozpočtu EU, v absolutních číslech to bylo „jen“ 871 mil. € oproti téměř 3 mld. € za rok

2004 a dokonce 15 mld. € v roce 2001, tedy před rozšířením. Komise konstatovala, že na tomto výsledku se podepsalo především zvýšené čerpání ze zemědělského fondu EAGGF a strukturálních fondů v rámci rozšířené EU-25, je přitom zajímavé, že právě ČR dle údajů zveřejněných ministerstvem financí v únoru 2006 ve schopnosti čerpat prostředky z rozpočtu EU spíše zaostává, i když šlo v jejím případě o údaje dostupné teprve za první rok členství.

Každopádně jsou tyto výsledky příležitostí pro Komisi, aby zdůrazňovala, že rozšířená EU vyžaduje i nové rozpočtové zdroje, protože se daří stále méně peněz, kompenzujících částečně příspěvky členských států ve formě odvodů z HDP (k největším rozpočtovým plátcům patří v absolutních číslech Německo či Velká Británie, možnost navýšení rozpočtu EU převedením nevyčerpané částky z roku minulého tedy pro tyto příspěvatele vždy znamená určité ulehčení), převádět do dalšího rozpočtového roku.

2.3 PAKT STABILITY A RŮSTU A JEDNOTNÁ MĚNA EURO

Úmysl některých nových členských států vstoupit do eurozóny již v roce 2007, demonstrováný na počátku roku 2006 Slovinskem a některými pobaltskými zeměmi (Estonsko, Litva) už vyvolal rozladěné reakce některých stávajících členů eurozóny. Německý poslanec za EPP-ED Werner Langen pod vlivem této skutečnosti navrhl výboru EP pro ekonomické a monetární otázky rezoluci, která vůči rozšiřování eurozóny vyjadřuje velice rezervovaný postoj a volá po přísnější aplikaci konvergenčních kritérií.

Je to značný paradox, vezmeme-li v úvahu existující „dvojí metr“ Paktu růstu a stability – vyžadování přísného dodržování konvergenčních kritérií u států, které chtějí do eurozóny vstoupit a volání po dalším zpřísnění monitoringu, a na druhé straně uvolnění dodržování stabilizačních kritérií Paktu pro ty, kdo již členy eurozóny jsou. Je třeba vzít také v úvahu skutečnost, že některé státy nesplňovaly zcela sto procentně konvergenční kritéria už při založení eurozóny a vzniku jednotné měny (např. Portugalsko), podobně nelze hovořit o tom, že by všechna kritéria beze zbytku splňovalo Řecko, když později do eurozóny vstupovalo. V případě Řecka dokonce dodatečně vyšlo najevo falšování statistik týkajících se jednoho z klíčových konvergenčních kritérií, kterým je stav veřejných financí a výše rozpočtového schodku. Právě na základě poskytovaných údajů, které ekonomickou realitu Řecka dlouhodobě zkreslovaly, bylo Řecko do eurozóny přijato.

Hodnocení

Vznik a rozšiřování eurozóny bývají považovány za spíše politický než čistě ekonomický akt, což bývá kritizováno v souvislosti s potřebou udržovat stabilitu měny euro a se stávajícími problémy některých členských států naplňovat stabilizační kritéria. Pokud by došlo ke zpřísnění sledování konvergenčních kritérií u zemí hodlajících do eurozóny vstoupit a splňujících již stávající kritéria, bylo by možné hodnotit to také jako politický akt, potvrzující dvojí standardy členství existující i v mnoha dalších ohledech (zemědělství, volný pohyb osob). Podobně jako se v případě dalšího rozšiřování členské základny EU v posledních měsících stále častěji hovoří o „absorpční kapacitě“, již je třeba respektovat, také samotný předseda výboru EP pro ekonomické a monetární otázky, poslanec za Stranu evropských socialistů, vydal 3. dubna vyjádření, podle něhož nemá eurozóna dostatečnou absorpční kapacitu k přijetí nových členů. Výbor proto apeloval na Komisi, aby při případném rozšiřování eurozóny byla Maastrichtská kritéria velmi přísně aplikována.

Stabilita eura versus rozšiřování eurozóny?

Obava z ohrožení stability měny euro akceptací ekonomicky méně vyspělých zemí do eurozóny by byla legitimní, pokud by nebylo skutečností to, že státy, které dlouhodobě porušují stabilizační kritéria a potýkají se s nízkým hospodářským růstem a některými strukturálními problémy, včetně např. vysoké nezaměstnanosti, jsou převážně velcí členové eurozóny (např. Německo).

Eurozóna z hlediska statistických údajů pocházejících i z šetření Eurostatu zaostává za odhady růstu HDP, které se pohybují meziročně pod 1 %. Naopak mírný růst HDP EU jako celku zajišťují převážně státy vně eurozóny, včetně pobaltských států, které se ucházejí o členství v eurozóně. Je třeba přiznat, že HDP a jeho růst nenáleží mezi konvergenční kritéria (zde jde do značné míry i o ekonomickou politiku vlád a centrálních bank, protože ke konvergenčním kritériím náleží především míra veřejného dluhu, rozpočtového schodku, inflace či výška úrokových měr). Přesto je relativní hospodářský růst či stagnace důležitým faktorem ovlivňujícím i schopnost naplňovat konvergenční a stabilizační kritéria.

Zajímavé je, že apel směřující od parlamentního výboru jak ke Komisi, tak ke kandidátským státům eurozóny upozorňuje také na to, aby tyto státy vyvinuly zvláštní úsilí k ochraně spotřebitelů před skokovým navýšením cen v souvislosti s přechodem na společnou měnu.

Právě o šokovém nárůstu cen některých komodit se hovoří v souvislosti s varováním před rychlým přijetím společné měny.

Pakt růstu a stability a nové členské státy EU

ČR podle vyjádření vlády z druhé poloviny roku 2005 uvažuje o přijetí eura až v letech 2009/2010, odhady analytiků některých peněžních ústavů (Česká spořitelna) hovoří vzhledem k rozpočtové politice vlády a dlouhodobé politice vůči systému mechanismu směnných kurzů ERM II, jehož členem musí být daná měna před vstupem do eurozóny bez výrazných fluktuací minimálně 2 roky, o ještě pozdějším termínu (2011–2013). Se vstupem do eurozóny v blízké době (2007/2008) naopak počítají některé státy, které již do mechanismu ERM II vstoupily (Slovinsko, Estonsko, Litva, Slovensko).

Je otázkou, do jaké míry by jejich aspirace ovlivnila přísnější kontrolní politika, kterou Komisi navrhuje parlamentní výbor pro ekonomické a monetární otázky. Estonsko již svoji kandidaturu na vstup do eurozóny od roku 2007 stáhlo, Slovensko ji dosud nepodalo. Podle vyjádření poslance Langena nyní z kandidátských zemí přichází v úvahu pouze přijetí Slovinska, pomlčel přitom zcela o kandidatuře Litvy, která prozatím zůstává pevná v úmyslu vstoupit do eurozóny k 1.1.2007.

Z hlediska „způsobilosti“ ke vstupu přitom již v současnosti u těchto zemí nejde ani tolik o samotná konvergenční kritéria, jak přiznávají i poslanci ekonomického a monetárního výboru, jako spíše o nastavení směnného kurzu vůči euru, tedy zjednodušeně řečeno: v jakém poměru bude možno domácí měnu převádět na euro. V zájmu jiných členů eurozóny přitom není, aby se ceny v novém členském státě eurozóny (včetně ceny pracovní síly a dalších makroekonomických podmínek) příliš odlišovaly od zbytku eurozóny.

Částečně jako by zde zazníval v menším měřítku starý spor monetaristů a ekonomistů, který provázel jednotnou měnu už od počátků: monetaristé prosazovali přednost zavedení jednotné měny před úplnou konvergencí hospodářských politik členských států měnové unie, hospodářská unie a konvergence bude podle nich měnovou unií logicky následovat. Ekonomisté naopak již v 90. letech, před zavedením společné měny, prosazovali postup opačný: tedy co nejtěsnější hospodářská konvergence a zavedení jednotné měny až jako poslední krok ekonomického sjednocení. Zavedení jednotné měny euro se nakonec odehrálo spíše dle scénáře monetaristů, proto nyní stoupenci ekonomistických teorií někdy poukazují na to, že ohrožování stability měny euro neschopností některých klíčových členů eurozóny plnit stabilizační kritéria je právě důsledkem faktu, že zavedení jednotné měny nepředcházela kompletní konvergence hospodářských politik. Postoj ekonomistů však na druhé straně bývá hodnocen jako

snaha o to vnutit členským státům málo přijatelné socio-ekonomické inženýrství a jako postup odsouvající ve skutečnosti zavedení jednotné měny mimo reálný (nejen časový) horizont.

Návrat k požadavkům ekonomistů v souvislosti s rozšiřováním eurozóny na východ by tedy opět znamenal v praxi jakési užití dvojího standardu: při zavádění a rozšiřování eurozóny v rámci stávající EU-15 (respektive 13, Velká Británie, Dánsko a Švédsko členy eurozóny nejsou) a následně rozšiřování eurozóny v rámci EU-10.

Vytváří to navíc jakousi absurdní situaci: noví členové se v přístupových smlouvách zavázali, že přijmou společnou měnu, nyní by se tedy měly v souvislosti s přijetím eura nacházet pod ještě větším tlakem k přizpůsobení svých hospodářských politik zbytku eurozóny. Je tedy euro dalším „cílem, kterého by mělo být dosaženo“, raději však bez nových členů?

O zprávě poslance Langena bude výbor pro ekonomické a monetární otázky jednat 25. dubna, zpráva má být projednávána i na květnovém plenárním zasedání EP. Zajímavé je také to, že Langen se má stát zpravodajem pro monitoring připravenosti potenciálních nových členů eurozóny, Slovinska a Litvy, lze tedy čekat, že zejména Litva nebude mít naplnění svých aspirací jednoduché. Přijetí nových členů do eurozóny by měla projednat i červnová Evropská rada.

2.4 ZEMĚDĚLSTVÍ

CAP a WTO

Ačkoli se tak děje prakticky stranou zájmu médií a bez demonstrací, které doprovázejí tradičně schůzky na nejvyšší úrovni v rámci WTO, odehrávají se právě v posledních týdnech měsíce dubna na půdě WTO jednání o klíčových otázkách v oblasti liberalizace trhu se zemědělskými výrobky a v oblasti bezcelního přístupu průmyslových výrobků na světový trh. Jde o jednání klíčová pro úspěch celého jednacího kola v Dauhá, i když toto jednací kolo již svým rozhodujícím závěrečným okamžikem zdánlivě prošlo.

Jako takový bývá interpretován summit v Hong Kongu z prosince 2005 a jeho závěry. Pravdou však je, že hongkongský summit dospěl pouze k závěrečné deklaraci, která požadovala v oblasti světového zemědělského obchodu úplné zrušení vývozních subvencí (s jejichž pomocí je exportována za konkurenceschopných cen např. i evropská produkce) do roku 2013 a jejich podstatné omezení do roku 2010. Dalším bodem bylo pak zavedení bezcelního přístupu většiny produktů 50 nejchudších zemí světa na trhy

vyspělých států (tedy především USA, EU a Japonska). Naopak téměř žádného průlomu nebylo dosaženo v dalších klíčových otázkách jednání, kterými jsou právě dokončení liberalizace obchodu průmyslovými výrobky a dosažení záruk při ochraně práv duševního vlastnictví v rámci světového obchodu.

WTO po hongkongském summitu

Neúplné uspokojení se závěry hongkongského summitu tedy vyjadřovaly na přelomu roku obě tradičně sporné strany: „tygři“ mezi někdejšími státy třetího světa (Brazílie jako jakýsi mluvčí Jižní Ameriky, Čína, Indie, JAR, ale i např. Austrálie) nebyli zcela spokojeni se závěry dosaženými v rámci zemědělských otázek (výrazné zvýhodnění přístupu na trhy vyspělých zemí se týká jen 50 nejchudších států, o vnějších clech při vstupu produktů těchto zemí, které se pokoušejí vyspělému světu a zejména EU konkurovat v zemědělské produkci nejvíce, nebyla řeč). Nejvyspělejší státy zase nemohly být zcela spokojeny s tím, že se jim oplátkou za ústupky v otázkách zemědělských vývozních subvencí nepodařilo dosáhnout kýžených cílů v podobě zvýhodnění přístupu jejich průmyslových výrobků, ale také služeb, včetně služeb finančních, na trhy zemí třetího světa a v otázce ochrany duševního vlastnictví.

Do jednání jsou v zákulisí zaangażovány vedle politických představitelů zemí WTO i zájmové skupiny.

V oblasti liberalizace obchodu průmyslovými výrobky je to zejména AmCham EU, zajímavá lobby propojující průmyslové zájmy EU a USA. EU a USA bývají často prezentovány na aréně jednání o liberalizaci světového obchodu jako rivalové, AmCham EU je však důležitá platforma sdružující producenty evropské i americké a hrající nezanedbatelnou roli i v lobbyingu při přípravě nové evropské legislativy.

Co bude dál?

Palčivé body hongkongského summitu byly přesunuty na dojednání v průběhu dubna, už bez „summitového formátu“, který tradičně doprovázejí média a protesty. 18. dubna se tak má uskutečnit klíčová schůzka, na níž by mělo dojít k vypracování dohody, která by měla být podepsána na schůzce zástupců členských zemí na ministerské úrovni ve dnech 29. dubna – 2. května. Pouze tak může dojít k odblokování patové situace, do níž se jednání do hongkongského summitu dostala.

Problémové body jednání WTO

Zablokování jednání WTO mají na svědomí opět právě zemědělské otázky.

Země skupiny „G-20“, tedy představitelé progresivnějších států třetího světa (např. právě Brazílie

či Indie) požadují především po EU a USA ještě výraznější ústupky v oblasti zemědělského obchodu a pouze za těchto podmínek jsou ochotny jednat o vlastních ústupcích v oblasti obchodu průmyslovými výrobky. Zde však zachovávají nesouhlasný postoj někteří členové EU v čele s Francií, která se dostala již na podzim 2005 do prudkého sporu s komisařem EU pro vnější obchodní vztahy Peterem Mandelsonem a nyní odmítá jakékoliv další iniciativy nad tento rámec. Mandelson již naznačil možnou ochotu k další „zemědělské nabídce“, ale pouze výměnou za ústupky druhé strany v otázce průmyslových výrobků a služeb.

Francie nese těžce zejména plánované zrušení vývozních subvencí. Tento nástroj komunitární preference CAP, která na jedné straně zvýhodňuje evropskou zemědělskou produkci na světovém trhu a na druhé straně ji chrání před vnější konkurencí na vnitřním trhu EU, dosud funguje v řadě komodit obchodovaných na evropském i světovém trhu. V dubnu byla zveřejněna analýza britských autorů, podle níž ke stabilizaci společného trhu v některých důležitých komoditách, jako je drůbeží a vepřové maso či společný trh s vejci, stále významně přispívají finanční podpory v podobě intervencí, výkupů na sklad a vývozních subvencí.

Analýza sledovala desetileté období v letech 1993–2003, tedy období završené i v sektorech živočišné výroby reformou financování CAP (přechod od plateb svázaných s produkcí k systému jednotné platby na farmu), ani v sektorech, které prošly reformou vnitřních dotačních podpor evropských producentů, však nevymizely regulační mechanismy v podobě jmenovaných finančních podpor sloužících jako „stabilizátory trhu“. Zrušení vývozních subvencí tedy bude znamenat zátěž zejména pro producenty EU-15, kteří se v systému fungujícím na těchto základech pohybovali v některých případech po desítky let. Lze čekat, že pro české producenty, kteří neměli příležitost tomuto mechanismu uvyknout a pro jejichž malý, ale soběstačný zemědělský sektor představuje největší problém v souvislosti se vstupem do EU nikoli ztráta zahraničních trhů, ale problém s bezbariérovým přílivem levného importu z dalších členských států EU (např. Polska), by nemělo zrušení vývozních subvencí představovat katastrofu.

Složitost současných jednání WTO komplikuje již nejen fakt, že státy G-20 se pokoušejí obstát v konkurenci vyspělých zemí na světovém trhu, skutečností je totiž i narůstající vnitřní konkurence mezi státy třetího světa.

Např. Indie odmítá přistoupit na úplnou liberalizaci a bezcelní přístup průmyslových výrobků zvnějšku

na svůj trh z obavy před masivním přílivem čínského zboží. Státy G-20 navíc obviňují vyspělé země tlačící na liberalizaci jejich průmyslových trhů z pokrytectví a připomínají snahu EU a jejích producentů blokovat navzdory mezinárodním ujednáním o liberalizaci světového obchodu import čínského a indického textilu či bot jihoasijských producentů. I ze snahy vyhnout se vlastním vnitřním sporům v rámci G-20 tedy vyplývá koncentrace na zemědělské otázky.

Progres jednacího kola v Dauhá do značné míry souvisí s pozicí USA v jednáních. Kolo v Dauhá by mělo být dovedeno k závěrečnému konsensu do konce letošního roku. Na počátku roku 2007 totiž končí mimořádný mandát, který pro jednání na půdě WTO získal od amerického Kongresu prezident Bush jr. V této době má Bush Kongresu parametry závěrečného konsensu prezentovat.

Proto byl program závěru jednání naplánován tak, aby nejprve došlo k dojednání přesných parametrů liberalizace zemědělského obchodu (přesný rozvrh odbourávání vývozních subvencí a konkrétní posuny v celní politice) a zbytek roku 2006 měl být věnován projednávání nejpálčivějších otázek ohledně liberalizace trhu s průmyslovými výrobky a službami. Fakt, že jednání stále ulpívají na zemědělských otázkách a o zbývajících oblastech se zejména státy G-20 prakticky odmítají bavit, však možnosti dostát původně plánovanému programu snižují. Je proto otázkou, do jaké míry uplatní především USA svoji vyjednávací sílu a zájem na úspěšném dokončení jednání v termínu, do jaké míry se jim to může podařit a do jaké míry to bude stavět EU do pozice slabšího sekundanta a de facto pozorovatele, který se pokouší sledovat svoje cíle, ale nachází se pod dvojitým tlakem: Na jedné straně je její mandát, stále oslabovaný námitkami některých členských států, na druhé straně pozice, která je od počátku značně provázána a ovlivněna jednací pozicí USA (byly to primárně USA, které svým tlakem na EU a Japonsko iniciovaly výrazné omezení vývozních subvencí a pokoušely se také o plošné snížení vstupních zemědělských cel, které by se vztahovalo i na vyspělejší státy třetího světa).

Na odblokování jednání má zájem i samotná

WTO a její generální tajemník Pascal Lamy.

V sázce je podle něho i důvěryhodnost samotné WTO jako multilaterální platformy pro proces liberalizace světového obchodu, EU už zahájila oddělená jednání mimo platformu WTO s organizací

států Jižní Ameriky (Mercosur), také USA by mohly začít upřednostňovat před WTO bilaterální model (separátní jednání s Malajsii).

USA versus EU – tradiční model debat o liberalizaci zemědělského obchodu

USA se mezitím při jednáních o liberalizaci zemědělského obchodu s EU odvolává i na některé zveřejněné expertní zprávy, které dokazují, že přetrvávající regulace, která v mnoha odvětvích CAP získala novou podobu ve formě přísných kvalitativních norem a norem na ochranu spotřebitele, působí nyní ve vzájemném obchodním vztahu EU a USA jako ekvivalent obchodních bariér celního a kvótního typu.

Konkrétně hovoří o pravidlech obchodu s drůbežím masem, která byla ze strany EU navenek zpřísněna pod vlivem nebezpečí ptačí chřipky, ale již dříve se týkala přísných parametrů zamezujících přístupu produktů z masa drůbeže živé některými druhy krmiva. Největší překážky však dle těchto expertíz představují v rámci zemědělského obchodu mezi EU a USA otázka obchodu s GMO a také trh s vínem.

V oblasti GMO USA kritizují fakt, že nedošlo ke sjednocení pravidel obchodu s těmito produkty na úrovni EU, kromě stávajících zákazů importu GMO potravin krom povolených druhů (výrobky z modifikované kukuřice Bt-11 či některých druhů GMO sóje) musí exportéři čelit i zákazům na národní úrovni ze strany států, které se považují za odpůrce GMO (např. Rakousko, ale i Francie, Německo, Lucembursko či Řecko).

USA považují tento postup zaštiťovaný environmentálními obavami a ochranou spotřebitele za skrytý protekcionismus.

V oblasti trhu s vínem sice jednání na půdě WTO přiměla EU k podpisu některých bilaterálních dohod o uvolnění přísných bariér v obchodu (konkrétně s USA jde o tzv. transatlantický vinný pakt), americký export má ale stále problémy proniknout na evropský trh ovládaný přísnými kvalitativními a marketingovými parametry.

USA navíc znepokojují zprávy o možné podobě reformy dosud nereformovaného sektoru vinařství, která by se měla nést především v duchu zpřísnování kvalitativních pravidel, musí-li již EU pod vlivem liberalizace trhu a přílivu konkurence zvnějšku částečně rezignovat na prvenství v kvantitě.

III. PŘEHLED KLÍČOVÝCH HLASOVÁNÍ EP A HLASOVÁNÍ SKUPINY ODS V EP¹

Plenární zasedání ve dnech 22. – 23. března

Ve sledovaném období se nehlasovalo po jménech o žádné zásadní otázce.

Plenární zasedání ve dnech 3. – 6. dubna

Projednávaný návrh	Datum hlasování pléna	Výsledek hlasování						Poznámky
		Pro		Proti		Zdrželi se hlasování		
		Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	
Hammerstein Mintzova zpráva týkající se otevřenosti zasedání Rady, pokud jedná v zákonodárné moci (A6-0056/2006) – závěrečná rezoluce ke zprávě	4. dubna 2006	595	9	9	0	12	0	
Papastamkosova zpráva týkající se ministerské konference WTO v Hongkongu (A6-0051/2006) – závěrečná rezoluce ke zprávě	4. dubna 2006	493	9	103	0	25	0	
Takkulova zpráva týkající se programu „Občané pro Evropu“ (A6-0076/2006) – závěrečná rezoluce ke zprávě	5. dubna 2006	473	0	92	9	51	0	

¹ Přehled obsahuje pouze ta hlasování, při nichž poslanci hlasovali na vyžádání po jménech.

IV. SLOVNÍČEK

Dohodovací řízení

Také smírčí řízení. Fáze spolurozhodovací procedury, kterou Rada a EP zahajují v případě, že při projednávání návrhu legislativy nedospěly ke vzájemné shodě. Dohodovacího řízení se účastní zástupci obou institucí. Jejich případný kompromis musí odsouhlasit Rada i EP.

Druhý pilíř

Agenda společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy, Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

Komitologie

Souborné označení pro výbory, jimiž si Rada udržuje kontrolu nad Komisí ve věci pravomocí, které na ni delegovala.

Komunitární preference

Jeden ze základních principů společné zemědělské politiky EU. Podle této zásady mají členské státy spotřebovat primárně zemědělskou produkci z EU.

Nařízení

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Nařízení jsou přímo účinná a přímo použitelná a po svém přijetí se stávají součástí práva členských států EU.

První pilíř

Agenda jednotného trhu EU a aktivity (politiky), které na ni navazují. (Vše, co nespadá do druhého nebo třetího pilíře.) Komise má v prvním pilíři exkluzivní právo legislativní iniciativy, Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou, EP spolurozhoduje.

Směrnice

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Směrnice jsou zpravidla závazné jen co do výsledku a vyžadují přijetí národního prováděcího předpisu.

Spolurozhodování

Nejpoužívanější legislativní procedura v EU. Při spolurozhodování se na přijímání norem podílí rovným dílem Rada i EP.

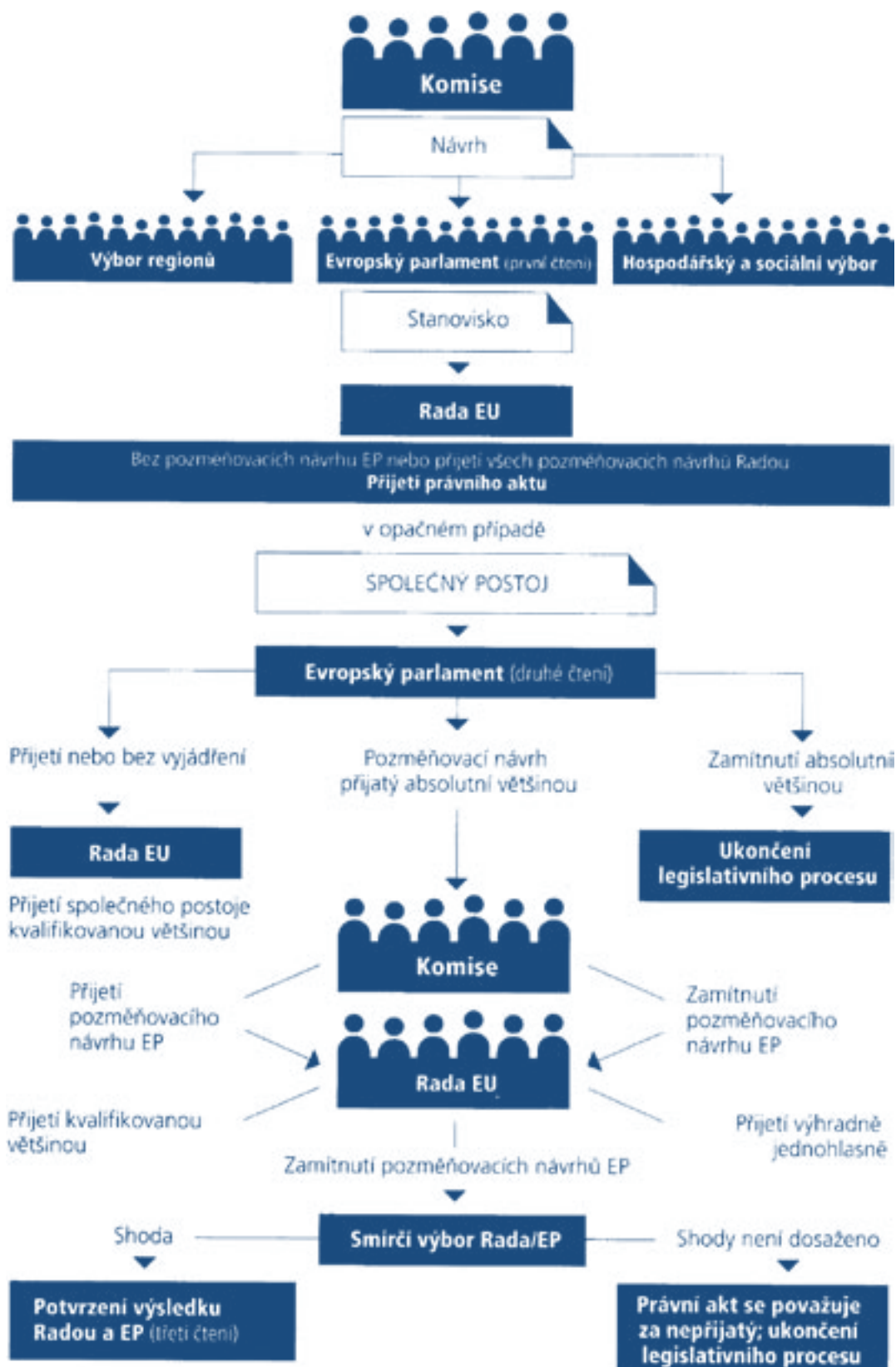
Subsidiarita

Jeden ze základních principů EU. Podle principu subsidiarity se mají nezbytná rozhodnutí a normy přijímat na té úrovni, která je pro to nejvhodnější.

Třetí pilíř

Agenda spolupráce v oblasti justice a vnitra. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy, Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

V. SCHÉMA SPOLUROZHODOVACÍ PROCEDURY

Zdroj: ABC práva Evropských společenství, Praha 2001.